

Götabiblioteken 2019

Göta biblioteken

Götabiblioteken 2018 ges ut av
Regionbibliotek Östergötland

Redaktör: Lena Udd

Layout: Rolf A Olsson

Ansvarig utgivare: Elisabeth Cserhalmi

Omslagsbild: Elisabeth Cserhalmi

Tryck: LTAB

ISBN-nummer 978-91-88151-10-0

GÖTABIBLIOTEKEN I SIFFROR

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna samt Tranås kommun. Östergötland och Tranås har tillsammans nära 470 000 invånare

Här finns:

45 folkbibliotek, varav 31 är filialer/närbibliotek
3 bokbussar
Cirka 260 anställda
Omkring 300 publika datorer
Sammanlagt har Götabiblioteken nära 3 700 000 fysiska besök på biblioteken per år, i snitt blir det över 10 000 besök per dag

Götabiblioteken har:

Drygt 1 500 000 fysiska titlar att låna
Över 20 000 e-böcker
Cirka 3 000 000 fysiska utlån per år
Över 40 000 e-böcker laddas ner per år
Ett flertal betalda databaser och nättjänster som låntagarna kan utnyttja.
Bland annat Pressreader, med cirka 6 000 tidningar och tidskrifter, som du kan nå omedelbart på webbplatsen eller genom att ladda ner en app. Pressreader erbjuder alla, från den vanlige läsaren till forskaren, material från mer än 100 länder på 60 språk.
Mediearkivet/Retriever som innehåller artiklar från cirka 300 svenska tryckta dagstidningar, tidskrifter och affärspress. Här finns artiklar i pdf-format från Östgöta Correspondenten, Norrköpings Tidningar och Folkbladet med flera tillgängliga.
Alex med biografiska fakta och presentationer av 5 500 skönlitterära författare, varav cirka en tredjedel är svenska. Där finns även barn- och ungdomsförfattare, deckarförfattare, SF-författare och populärförfattare.
Cineasterna där du kan låna strömmande film gratis via lånekortet.

Visste du att:

Götabibliotekens webb har många besökare från en mängd olika länder. Många av dem finns i Norden, men också bland annat i USA, Tyskland, England, Indien och Sydkorea.
På de olika Götabiblioteken anordnas omkring 9 000 olika programaktiviteter varje år. Författarbesök, teater, musik, sagostunder, föreläsningar, språkcaféer och mycket annat.

Starka Götabibliotek stärker demokratin

Välkommen till Götabiblioteken! 48 viktiga mötesplatser i form av folkbibliotek och bokbussar på plats nära dig i Östergötland och Tranås kommun. Lägg också till Götabiblioteken på webben, det digitala biblioteket som håller öppet hela dygnet, också när det meröppna biblioteket med generösa öppettider stängt för dagen.

Hos SKR (Sveriges kommuner och regioner) kan man ta del av ekonomirapporter, och att såväl kommuner som regioner drabbas av hårda besparingar som kräver tuffa effektiviseringar och prioriteringar är ingen överraskning, något som på flera håll drabbar folkbiblioteken. Att värna kulturlivet och folkbiblioteken gäller för alla tider men kanske i synnerhet i ekonomiskt svåra sådana. Biblioteken drar sitt strå till stacken men det finns begränsningar för att klara uppdraget. Samtidigt drar sig delar av den offentliga sektorn tillbaka och flyttar såväl information som kontaktmöjligheter till digitala plattformar. Då ska man ha i åtanke att det för många människor inte på något vis är en självklarhet att hantera detta. I många fall är det till det egna folkbiblioteket man med förtroende vänder sig för att få sakkunnig hjälp.

Omfattande behov

I skenet av detta var och är den nationella satsningen Stärkta bibliotek mycket välkommen, en satsning med ett okomplicerat ansökningsförfarande och möjlighet att få ekonomiska medel till utveckling av folkbiblioteksverksamhet. Satsningen, som syftar till att öka utbud och tillgänglighet som kan ge långsiktig effekt, är nu inne på sitt tredje och sista år och genomförs av Statens Kulturråd på uppdrag av regeringen.

Än så länge har det varit för tidigt att sammanställa resultaten av satsningen, men av de ansökningar som Statens kulturråd tog emot 2018 får man en tydlig bild av ett omfattande behov hos folkbiblioteken när det gäller förstärkning för utvecklingsarbete. Det som har varit signifikant för projektet är inte bara det höga söktrycket – det har också varit mycket skiftande behov kommunerna emellan.

Samtidigt är det inte helt oproblematiskt. Extern ekonomisk förstärkning i form av tex Stärkta bibliotek kan inte kompensera när det råder dyrtider i kommunerna. Men många gånger är externa projektmedel av den här sorten en direkt förutsättning för verksamhets- och kompetensutveckling för folkbibliotek, i synnerhet för de i en mindre kommun. Möjligheterna för folkbiblioteken att efter projekttidens slut, införliva lyckosamma lokala satsningar i den dagliga verksamheten när det samtidigt råder spartider, vakanser och minskade öppettider får man nog betrakta som begränsade.

Jämlik biblioteksservice

I det sammanhanget kan man inte nog betona vikten av Götabibliotekens betydelse för en jämlik biblioteksservice. Götabiblioteken säkrar genom sin gemensamma infrastruktur inte bara en jämlik tillgång till olika typer av medier och e-tjänster. Götabiblioteken möjliggör också enkelt och med låg tröskel tillgång till all den programverksamhet som finns på alla bibliotek inom samarbetet. Ett samarbete där man drar åt samma håll, med olika förutsättningar och sin lokala identitet samtidigt, där samverkan är en styrka för att motverka ojämlikhet och klyftor.

Därför är det viktigt att värna Götabiblioteken. Starka Götabibliotek är en förutsättning för att klara uppdraget med läsrämjande arbete, kultur- och kunskapsförmedling och att verka för det demokratiska samhällets utveckling.

ELISABETH CSERHALMI
Regionbibliotek Östergötland

LEDARE	3
Starka bibliotek stärker demokratin	
BOKSTARTARNA	6
Besöker barnfamiljer	
BARNKONVENTIONEN	9
Ska tillämpas på biblioteken	
SAMHÄLLSORIENTERINGEN	10
Alla vill sina barns bästa	
NOVELLTÄVLING	11
Åtta unga berättare prisades	
DET DIGITALA BIBLIOTEKET	12
E-medier, databaser & språkapp	
GÖTAWEBBEN	14
Fokus på tillgänglighet	
GÖTAPORTALEN	15
Gemensam för alla bibliotek	
PROJEKT FÖR DELAKTIGHET	16
Digitala möjligheter för alla	
LINKÖPING	18
Poddstudio i den kreativa verkstaden	
YDRE	20
Biblioteket är en oas i bygden	
BOXHOLM	22
Mer att upptäcka, lättare att hitta	
FINSPÅNG	24
Så mycket mer än adressändring	

MJÖLBY	26
Succé för Regnbågsveckan	
VADSTENA	28
Två färgglada figurer på cykel	
MOTALA	30
MIK och DigidelCenter växlar upp	
NORRKÖPING	33
Fler författare till Hageby	
ÅTVIDABERG	34
150-årsjubileum i läsandets tempel	
VALDEMARSVIK	36
Satsning på äldre och digital teknik	
KINDA	38
Samarbete när det är som bäst	
SÖDERKÖPING	40
Mer tillgängligt på landsbygden	
ÖDESHÖG	41
På tur med hembygdsboken	
TRANÅS	42
Omgjord bibbla och 100-årsfirande	
LITTERATURSCENEN	44
Ett lyft för litteraturen	
MINORITETSLAGEN	46
Ett år med förstärkt lagstiftning	
NATIONELL UTBILDNING	47
Vikten av att förmedla demokrati	

Bokstart gör skillnad

Bokstartarna Christine och Josefine i Ydre lastar bokpåsar i kommunbilen och startar färden till dagens första familj. De har fått adressen av sjuksköterskan på BVC och har noga tagit reda på hur de ska åka dit. Vägen är lång och slingrande och den blir smalare och smalare. På långt håll syns ett hus. Kan det vara där familjen med det lilla barnet bor? Nej, det visar sig vara grannhuset. De får åka en bit till, men till slut kommer de fram. På gårdsplanen sprätter höns. Familjen tar glatt emot dem. Christine och Josefine plockar fram böckerna och börjar läsa och ramsa med Harry 6 månader – storasyter, katten och hunden är också med. Innan de åker igen har de bokat in en ny tid för hembesök när Harry är 10 månader.

Så kan en vanlig dag på jobbet se ut för den bibliotekspersonal som också är bokstartare. Någon av dem har sagt: "Att bokstarta är det roligaste jag har gjort i hela mitt yrkesliv!"

Bokstart Östergötland

År 2017 fick regionbiblioteket pengar från Kulturrådet för arbetet med ett regionalt nätverk om små barns språkutveckling. I nätverket ingår bibliotek (på regional och kommunal nivå), logopedi, barnhälsovård och Länsstyrelsen (enheten för social hållbarhet). 2018 fick Bokstart Östergötland bidrag för att starta Bokstart i tre kommuner; Linköping, Norrköping och Ydre. 2019 beviljades bidrag till ett andra år och nu kom även Motala med. Kinda bibliotek sökte och fick bidrag för att starta ett språknätverk så de är också med i Bokstart Östergötland.

Våren 2019 förberedde vi oss. Bokstartare utbildades i att göra hembesök, i att läsa högt med barn, om språkutveckling, flerspråkighet etc. Vi tog fram material – bokpåsar, vykort, affischer, foldrar med boktips – och valde ut de böcker som familjerna ska få som gåva.

En av metoderna inom Bokstart är att göra hembesök till familjer. Bokstart Östergötland har som långsiktig mål att nå alla barn, men där är vi inte ännu, förutom i Ydre där det föds cirka 40 barn per år. I de andra kom-

munerna har vi valt ut några områden där vi anser att vi gör allra mest nytta.

Hembesöken i praktiken

Så här går det till: När barnet är 4 månader och familjen kommer till BVC pratar sjuksköterskan om språkutveckling och vikten av högläsning samt erbjuder familjen ett besök från biblioteket. Om föräldern tackar ja till hembesök skriver hen på ett papper och godkän-

Föräldrarna uppmanas att prata, läsa, sjunga, rimma och ramsa med sitt barn.

FOTO: JOSEFINE MOLINDER.

ner att namn, adress och telefonnummer lämnas till biblioteket. Bokstartaren på biblioteket kontaktar sedan föräldern och bestämmer tid för ett besök när barnet är cirka 6 månader.

Tips till föräldrar

Under hembesöket ligger stort fokus på barnet men också att samtala med föräldrar om vikten av att läsa med sitt barn, tipsa om hur man kan läsa och vilka

böcker man kan börja med. Bokstartaren pratar med barnet och läser pekböcker och visar därmed föräldern hur det kan gå till. Familjen får också tre böcker i gåva. Bokstartaren erbjuder ett besök till när barnet är cirka 10 månader. De allra flesta familjer tackar ja till besöken. Under hembesöket tar bokstartarna även upp övriga aktiviteter som finns på biblioteket och öppna förskolan samt visar de foldrar med boktips och program som finns i barnets Bokstartspåse. ➤

- Samtliga Bokstartare har redan efter kort tid i projektet märkt att bokstartsfamiljerna kommer till biblioteket och Öppna förskolan på aktiviteter för föräldralediga och små barn.

Annat inom Bokstart

- Linköping och Norrköping har minibibliotek på familjecentral respektive BVC
- Sagostunder för de minsta barnen
- Gemensamma kunskapsdagar för olika professioner om små barns språkutveckling

Samverkan mellan bibliotek och BVC fungerar mycket bra. Nästa steg är att utveckla samverkan med Öppen förskola och med förskola. Sedan återstår att se till så att Bokstart kan fortsätta även efter projekt-tiden och att vi till slut kan uppnå målet – att nå alla barn i hela Östergötland!

TEXT: INGRID LOELD RASCH

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: KLARA DANIELSSON.

Minibiblioteket finns i Linköping och Norrköping.

Två berättelser från hembesök

Vi fick komma på hembesök till en familj, som ursprungligen kommer från Irak och har två barn, 6 och 18 månader gamla. Föräldrarna trodde inte alls att man kunde läsa för så små barn, men tackade ja för att de var nyfikna på att se hur det skulle gå till.

Vi inledde med att säga att just deras familj var en av våra utvalda i Bokstartsprojektet. Så berättade vi att forskning visar på vilken skillnad du kan göra om du läser för ditt barn varje dag.

När vi sedan läste med barnen var båda barnen helt fokuserade och mycket intresserade. Det yngsta barnet var för tidigt fött och kunde därför ännu inte hålla i boken själv, men han visade ändå stort intresse för bilderna och kunde släcka lampan i boken *God natt lilla Kanin!* Storebror ville att pappan skulle fortsätta läsa. Efter en dryg timma hos familjen sa pappan: Nu fattar jag!

Vi kände oss mycket nöjda när vi lämnade familjen som satt i soffan och läste och hade det mycket mysigt!

BOKSTARTARNA MARGARETA OCH WAFAA

Norrköping

När vi kommer hem till familjen sover bebisen. Vi slår oss ner i soffan och pratar med mamman om böckerna och hur man kan läsa för ett så litet barn. Hon berättar att hon alltid sjunger godnattsånger för honom. Så börjar hon sjunga med mjuk vacker röst – en somalisk godnattvisa. Storebror, 6 år, har fått *Pojken* som åt i kapp med jätten av oss. Vi läser för honom medan mamman fixar kaffe. Då kommer storsyster 8 år hem. Han återberättar hela sagan för henne. Hon tar upp *God natt min lilla kanin* och läser den högt för oss med mycket stor koncentration och en del möda. Plötsligt vaknar minstingen. Mamman tar upp honom och börjar läsa *Lilla Pussboken*.

BOKSTARTARNA EMMA OCH KRISTINA

Linköping

Faktaruta

”Bokstart är en nationell satsning som vänder sig till föräldrar och vuxna i små barns (0–3 år) närhet, med syfte att tidigt stimulera språkutveckling. Föräldrar uppmuntras att prata, läsa, sjunga, rimma och ramsa med barnet. På så sätt utvecklas barnets språk och läsintresse. Bokstart bygger på samverkan mellan folkbibliotek, barnhälsovård och förskola som alla har ett uppdrag att arbeta med små barns språkutveckling.” www.bokstart.se

Barnkonventionen in på biblioteken

Att FN:s konvention om barnets rättigheter, ofta kallad barnkonventionen, är lag från 1 januari 2020 kan väl knappast ha undgått någon.

Hur kan då vi som arbetar på biblioteken se till att lagen följs så att barnets bästa alltid kommer i främsta rummet? Det kommer alla på Götabiblioteken och Regionbibliotek Östergötland att fundera mycket över.

Till vår hjälp har vi en handledning för bibliotekschefer: **Löpa linan ut. Bibliotekschefens strategiska modell för implementering av FN:s konvention om barnets rättigheter.** Skriften är framtagen av fyra regionbibliotek, varav Regionbibliotek Östergötland är ett, tillsammans med fyra pilotkommuner. Den har uppmärksammats även utanför biblioteksvärlden och finns att ladda ner från www.regionbibliotekostergotland.se

Lär tillsammans

Under hösten 2019 trappades arbetet med att implementera konventionen upp. Den årligt återkommande demokratidagen för Götabibliotekens personal ägnades helt åt detta, med föreläsningar och workshops. Under hösten påbörjade bibliotekscheferna, med hjälp av sina medarbetare, kartläggningen av hur det ser ut i den egna verksamheten samt i kommunen i övrigt. Detta ska sedan leda till att handlingsplaner skrivs och förändringar görs där så krävs. Genom det sedan tidigare väl utvecklade Götasamarbetet stöttar vi varandra och lär oss tillsammans.

Bibliotekscheferna är ytterst ansvariga för att lagen implementeras, men all personal berörs. Allt som sker på biblioteken; ombyggnader, öppettider, regler, personalförändringar, inköp av medier, programverksamhet och mycket annat kan beröra barn på något sätt. Därför måste en analys göras – när beslut om förändringar fattas – av vilka konsekvenser dessa får för barn.

Gäller alla barn

Det är ett stort arbete som ska ske och det är oerhört viktigt. Vi kommer att lära oss väldigt mycket och vi kommer att ha roligt under tiden. Tänk om Götabiblioteken kan bli bäst bland landets bibliotek på att tillämpa barnkonventionen?! Det är verkligen något att sträva efter och tävling som vi gärna vill vinna.

Till sist ett viktigt kom ihåg: "Barnkonventionen gäller alla barn som vistas i en konventionsstats territorium.

Löpa linan ut

Bibliotekschefens strategiska modell för implementering av FN:s konvention om barnets rättigheter

Skriften är framtagen av fyra regionbibliotek, varav Regionbibliotek Östergötland är ett.

Det betyder att det inte har någon betydelse om ett barn är medborgare, har tillfälligt uppehållstillstånd, är asylsökande, EU-medborgare eller vistas i Sverige utan tillstånd. Alla barn som befinner sig i Sverige har samma rättigheter utan åtskillnad."

TEXT: INGRID LOELD RASCH
Regionbibliotek Östergötland

Alla vill sina barns bästa

Barnkonventionen och barns rättigheter är ett av många demokratiska teman som tas upp på samhällsorienteringen för nyanlända. För en del deltagare är många av artiklarna i konventionen självklara, för andra kan det bli lite som att befinna sig i ett gungfly.

Det berättar samhällskommunikatörerna Hala Al-Bayati och Ukbit Andu, som utbildar på arabiska respektive tigrinja.

– Alla vill sina barns bästa, det är ju därför man flyr – för att skapa en bättre framtid för sina barn, säger Hala.

Vad barnens bästa innebär kan dock vara ganska olika i praktiken. Men när nyanlända föräldrar får höra att Barnkonventionen är lag i Sverige från år 2020 är alla med på att följa den. Det är ingen diskussion kring det, menar Hala.

– Jag börjar oftast med att berätta om mänskliga rättigheter i stort och går sedan över till barnkonventionen. Det handlar mycket om att de demokratiska rättigheterna faktiskt börjar i hemmet.

Det som kan vara lite svårt i sammanhanget har snarare med jämställdhet och religion att göra, tror Hala. I Mellanöstern har ofta pojkar högre status än flickor. Medan flickan förväntas hjälpa till i hemmet behöver inte brodern det.

– Samtidigt finns det en del fördomar gentemot svensk barnuppfostran. Många tror att svenska barn inte respekterar vuxna, att svenska barn är uppfostrade och att svenskar lever i dåliga familjerelationer.

På okänd mark

Ukbit berättar det kan bli lite reaktioner i grupperna när han berättar om barns rättigheter, föräldraansvar och unga vuxna. Många deltagare möter nya normer för uppfostran och det leder till en osäkerhet.

– Får vi inte längre säga nej och straffa när barnen gör fel, frågar många. De respekterar lagen, men tycker att det är svårt att sätta gränser – de blir osäkra. Hur ska vi klara av att ge något vi själva inte har haft, frågar också många. Det här leder ofta till att de inte sätter några gränser alls, och det är inte heller bra.

– Skolan ger tyvärr inte heller något större stöd. Det finns nästan ingen information på tigrinja till föräld-

Samhällskommunikatörerna Hala Al-Bayati och Ukbit Andu, som utbildar på arabiska respektive tigrinja i samhällsorienteringen för nyanlända.

rarna och de blir utlämnade till sin egen osäkerhet. Bostadssegregationen gör också att det inte finns några svenska föräldrar i närheten att fråga eller ha som förebilder.

Föräldrakurser

Hala brukar rekommendera alla som känner sig osäkra, eller vill lära mer, att gå de föräldrakurser för nyanlända som många kommuner har.

– Jag gick själv på en sådan kurs, och den var väldigt bra, säger hon.

Även om en del i barnkonventionen är nytt för nyanlända föräldrar och att vissa svenska uppfostringsnormer kan ses som slappa så är det ändå inte någon milsvid skillnad för de flesta som kommer till Sverige, framhåller Hala.

– Även de som kommer från diktaturer vet vad som händer i andra länder i världen. Så var det inte förr men nu finns facebook, instagram och flera olika sociala medier. De stora skillnaderna ligger mer i utbildningsnivå och om man bor i en stad eller på landsbygden.

TEXT: LENA UDD

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

På bilden syns Ingrid Loeld Rasch, Region Östergötland och därefter vinnarna; Kristoffer Hermansson, Matilda Öberg, Ullias Berglund, Ksenia Emelianova, Erik Malmberg, Sara Bergkvist, Maria Öberg och Joel Stenow. Författaren Lowe Asp Viken läste upp juryns motiveringar.

Åtta unga berättare prisades

På Östergötlands bokmessa TellUs i november offentliggjordes 2019 års vinnare i novelltävlingen Unga berättare. Trettiofem unga skrivande människor från Östergötland och Tranås deltog med sina noveller, åtta av dessa vann.

Fram till den sista januari 2020 hade sedan allmänheten möjlighet att rösta på sin favoritnovell. Den författare vars novell fick flest röster blir skivlarstipendiat. 2018 års skivlarstipendiat, Johan Dahlskog, deltog i en skrivarkurs på Åsa folkhögskola sommaren 2019.

Läs- och skrivinspiration

Unga berättare är en del i Götatabibliotekens läsluststrategi, som omfattar ett gemensamt och strategiskt samverkansarbete kring läs- och skrivinspiration. Alla skrivande människor mellan 16 och 30 år som bor i

Östergötland eller i Tranås kan skicka in en novell och vara med i tävlingen.

Publiceras i flera tidningar

En jury läser alla bidrag och utser åtta vinnarnoveller. Dessa publiceras på Götatabibliotekens webb. Under åtta veckor publiceras en novell i veckan i Östgöta Medias alla tidningar; Norrköpings Tidningar, Motala Vadstena tidning, Östgöta Correspondenten samt på tidningarnas webbplatser. Alla som vill har möjlighet att rösta på den novell som man tycker bäst om. Allmänhetens röster och juryns röster räknas samman och den författare vars novell får flest röster blir skivlarstipendiat.

TEXT: INGRID LOELD RASCH

FOTO: KIM EKERSTAD

Vilka e-tjänster använder du?

Mattias Lundholm

Linköpings bibliotek

Götawebben. Jag kollar öppettider och vilka aktiviteter ni har för barnen på biblioteken.

Varför är de bra?

Jag lånar och reserverar mycket barnböcker. Då tycker jag hemsidan är lätt att använda och översiktlig

Ing-Marie Malmberg

Linköpings bibliotek

Götawebben och Biblio.

Varför är de bra?

Jag använder dem för att det är bekvämt att reservera och hitta litteratur hemifrån. Det är ett spännande utbud.

Peter Hagström

Linköpings bibliotek

Götawebben. Jag söker och reserverar böcker.

Varför är de bra?

Jag tycker den är bra för att den fungerar, helt enkelt. Jag testade att söka efter noter, för att se om ni hade det, och ni hade massor!

Vibeke Mathiesen,

Linköpings bibliotek

Jag reserverar böcker via webben och lånar om. Plus att jag strömmar film via Cineasterna.

Varför är de bra?

För att man kan nå dem var man än är. Det är till exempel enkelt att låna om, och du slipper kvista iväg till biblioteket.

Varför tycker du det är bäst?

Den som ger mig mest och som känns fantastisk lyxig är Cineasterna.

Det digitala biblioteket är alltid öppet

Några av Götabibliotekens flitigaste användare är riktiga soffliggare. De läser, lånar och strömmar. Det går nämligen alldeles utmärkt att ta del av många av bibliotekets tjänster utan att lämna hemmet. Bibliotekets e-tjänster är dessutom öppna dygnet runt. Det lånas också många e-böcker nattetid och många nattugglor njuter av strömmande film.

En bra service för den som av någon anledning inte kan eller vill besöka det fysiska biblioteket.

Gemensam webbplats

Götabibliotekets främsta e-tjänst är den gemensamma webbplatsen www.gotabiblioteken.se. Här kan du som användare ta del av vår gemensamma katalog och söka bland de titlar som finns tillgängliga för utlån och reservation. På webbplatsen kan du även som användare logga in på Mina sidor och ta del av fler tjänster, exempelvis låna om böcker som du inte hunnit läsa klart och skapa minneslistor över böcker du vill läsa. I inloggat läge kan du också skicka in inköpsförslag på de titlar som du vill att biblioteken inom Götabiblioteken köper in. Du kan även skapa en fjärrlåneansökan för att låna in material från andra bibliotek i Sverige. Det går att låna in från andra länder, men då kan det tillkomma en kostnad.

Går även att reservera

Götabibliotekens medier går även att reservera. Om du inte lyckas få tag på den bok du vill läsa på just ditt lokala bibliotek, eller om alla tillgängliga exemplar av titeln är utlånade, går det bra att reservera boken. Du ställer dig på kö på det exemplar som fortast blir tillgängligt för utlån och det skickas till det bibliotek du vill hämta ut från. När boken är på plats skickas ett meddelande till dig via e-post, sms eller brev, beroende på hur du valt att få informationen.

Under Mina sidor kan du själv justera dina kontaktuppgifter och inställningar. Exempelvis om du bytt telefonnummer eller om du vill stoppa dina reservationer när du är bortrest.

FOTO: COLOURBOX

Det digitala biblioteket är en bra service för den som av någon anledning inte kan eller vill besöka det fysiska biblioteket.

E-medier, databaser & språkapp

E-böcker och e-ljudböcker

Götabiblioteken erbjuder flera e-medier i olika format och via olika tjänster. E-böcker och e-ljudböcker som du kan ladda ner till valfri enhet: dator, läsplatta, mobiltelefon eller surfplatta. Under 2019 har vi sett en ökning i antalet lån för e-ljudböcker, vilket vi tror beror på att det blivit enklare att låna e-ljudböcker genom appen Biblio.

E-film

En av Götabibliotekens flitigast använda e-tjänster är den strömmande filmtjänsten Cineasterna. Här kan du ta del av ca 2 500 filmtitlar för barn och vuxna. Som användare har du möjlighet att låna fyra filmer per månad. Tjänsten har nyttjats till max vissa månader och då har antalet lån slagit i budgettaget. Detta har inneburit att det under året varit vissa dagar då tjänsten inte varit tillgänglig – men vi ser det som positivt att många användare har hittat tjänsten och uppskattar den.

E-tidskrifter

PressReader ger tillgång till dagstidningar och tidskrifter runt om i världen på originalspråk. Tjänsten innehåller omkring 7 000 publikationer. Du letar enkelt fram den tidning eller tidskrift du vill läsa genom att välja efter ämne, utgivningsland eller språk. Det går även bra att ta del av PressReader som app. Du använder appen i biblioteket, uppkopplad på bibliotekets wifi-nät. Med den har du tillgång till PressReader i din mobiltelefon eller surfplatta och kan läsa och ladda ner tidningar. Du

kan fortsätta att läsa tidningar hemifrån i 72 timmar efter att du har besökt biblioteket. I appen kan du också ladda ner tidningar för att läsa offline vid ett senare tillfälle.

Databaser

Arkiv digital, Alex, Global Grant, Mediearkivet/Retriever erbjuds i samtliga kommuner inom Götabiblioteken. Utöver dessa har de enskilda kommunbiblioteken separata databaser som de erbjuder invånarna i den aktuella kommunen.

Via Arkiv digital har du möjlighet att ta del av släktforskningsmaterial i form av Digitala färgbilder på kyrkoböcker, bouppteckningar, mantalslängder, domböcker, militära rullor med mera.

I databasen Alex hittar du ett ständigt uppdaterat författarlexikon med presentationer av skönlitterära författare från hela världen.

Global Grant är en omfattande stipendieförteckning där du kan ta fram information om stiftelser, fonder och andra bidragsgivare.

uTalk är en app där du lär dig språk. Tanken är att du snabbt ska kunna få en känsla för språket, genom att lyssna till hur orden uttalas. Appen har omkring 140 språk med nybörjarord. En språkkurs som alltid är tillgänglig i din mobil eller surfplatta.

TEXT: LINDA SKÅRBRATT
Regionbibliotek Östergötland

Vilka e-tjänster använder du?

Raha Ali

Åtvidabergs bibliotek

Jag använder Biblio-appen när jag vill lyssna på böcker. Oftast använder jag Götabibliotekens hemsida för att söka efter böcker och se ifall de finns här eller om jag ska beställa.

Varför är de bra?

Hemsidan är bra, enkel. Det är bra att kunna söka hemma och reservera. Den fungerar bra och är smidig. Det är bra att kunna logga in och se vad jag har hemma och låna om.

Vad tycker du är bäst?

Mina sidor, att kunna se mina lån och låna om. Kunna lämna tillbaka och sedan ställa mig på kö igen hemma. Göra fjärrlån via hemsidan.

Anders Gyllenbreider,

Linköpings bibliotek

Jag använder Biblio och Cineasterna.

Varför är de bra?

Det som jag tycker är bäst med dessa tjänster är att det är kvalitet som erbjuds. Framförallt är det ljudböckerna till barn som jag använder mig av. Det är väldigt bra för min grabb att få lyssna på sagor.

Vilken tycker du är bäst?

Det är svårt att säga vilken som är bäst. Det är olika media, jag tycker att de kompletterar varandra.

Det jag saknar är castfunktion till smart högtalare ifrån Biblio och en app ifrån Cineasterna med samma funktion.

Men överlag tycker jag att det är väldigt roligt att Götabiblioteken satsar på strömmad media.

Götawebben har fokus på tillgänglighet

Inom Götabiblioteken har vi under 2019 tittat närmare på de tillgänglighetskrav som finns i lagen om webbtillgänglighet - WCAG 2.1, bland annat genom att ta del av en revision utförd av Funka kring gotabiblioteken.se. Funka är ett företag specialiserat på att utföra kvalitetskontroll och granskning utifrån gällande tillgänglighetslagstiftning.

Eftersom gotabiblioteken.se publicerades i sin nya form i november 2018, faller den inom den nya lagstiftning och det tidsspann som kräver att alla webbplats ska kunna redovisa en tillgänglighetsredogörelse för hur vi uppfyller kraven och vilka brister som finns.

Vi är en offentlig verksamhet som har alla medborgare som målgrupp. Vi vill att informationen vi förmedlar ska vara tillgänglig för alla. Därför är det viktigt att vi både föregår med gott exempel och uppfyller de krav som lagen kräver.

Rapport från Funka

Funka lämnade över en rapport som sammanställde hur pass väl vi uppfyller respektive punkt. Exempel på underkända punkter var att webbplatsen har för låga kontraster, saknar ledtexter och felmeddelanden som vägleder användaren när hen behöver skriva in eller klicka i något för att komma vidare och att sökrutans

```
</option> item2</option>
</option> item3</option>
</option> item4</option>
</select>
form>
div>
v id="ad1" class="adshow">
BJECT classid="clsid:D27CDB6E-AE6D-11cf-9658-445535400000" codebase="http://
download.123456.com/get/flashplayer/current/swflash.cab"
"Player_bec24536-1e4b-4e67-9d7c-376b5860ca7e" WIDTH="422" HEIGHT="150">
<PARAM NAME="movie" VALUE="http://ws.123456.com/widgets/q?
viveVersion=20070822&MarketPlace=USAID=V20070822%2FUS%2Fphairf-20%2F8003%
bec24536-1e4b-4e67-9d7c-376b5860ca7e&Operation=GetDisplayTemplate">
<PARAM NAME="quality" VALUE="high"><PARAM NAME="bgcolor" VALUE="#ffffff">
<PARAM NAME="allowscriptaccess" VALUE="always">
<embed src="http://ws.123456.com/widgets/q?
viveVersion=20070822&MarketPlace=USAID=V20070822%2FUS%2Fphairf-20%2F8003%
bec24536-1e4b-4e67-9d7c-376b5860ca7e&Operation=GetDisplayTemplate"
id="Player_bec24536-1e4b-4e67-9d7c-376b5860ca7e"
quality="high"
bgcolor="#ffffff"
name="Player_bec24536-1e4b-4e67-9d7c-376b5860ca7e"
allowscriptaccess="always"
type="application/x-shockwave-flash"
```

Under 2019 har mycket av Göta webbredaktions arbete lagts på att reda ut vad WCAG 2.1 innebär för Götabibliotekens webbplatser.

Gemensam portal för alla bibliotek

I november lanserades Götabibliotekens samarbetsportal Göta portal. Sedan starten av biblioteks-samarbetet har det funnits behov av en digital mötesplats för personalen inom Götabiblioteken. Det har funnits en rad olika lösningar tidigare men inte någon som fungerat helt smärtfritt över kommungränserna. Det som har efterfrågats har varit en plats där gemensamma dokument, rutiner osv. kan publiceras. Fram till nu har gemensamma dokument för bibliotekssamarbetet publicerats på regionbibliotekets externa webbplats.

Förenkla informationsspridningen

Via Göta portal ska vi nu kunna chatta, diskutera, förmedla information och hålla rutindokument uppdaterad lätt och enkelt tillsammans. Alla har möjlighet att lägga upp material och redigera. Målsättningen är att förenkla informationsspridningen och öka delaktigheten bland Götabibliotekens medarbetare.

Utöver en plats att publicera dokument och diskutera, ska det även finnas möjlighet till att ha låsta mötesrum för exempelvis projekt och arbetsdokument som ska behandlas med sekretess – vilket tidigare har saknats. Det kan vara aktuellt i samband med upphandling där viss information ska skyddas fram till tilldelningsbeslut.

Då Göta portal ses som ett intranät i förhållande till Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service,

gjordes en tillgänglighetsrevision av Göta portal innan den lanserades fullt ut för alla användare. Detta för att säkerställa att tillgänglighetskraven uppfylls i så stor utsträckning som möjligt för de anställda inom Götabiblioteken.

Arbetet med att få Göta portal till en naturlig del i det dagliga arbetet inom Götabiblioteken fortsätter under 2020.

LINDA SKÅRBRATT

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: GÖTA PORTAL

sökförslag visas enbart visuellt och inte är tillgänglig för skärmläsare.

I september 2019 publicerades en tillgänglighetsredogörelse på gotabiblioteken.se som redogör för vilka brister som finns och hur du som användare kan rapportera eventuella fel som webbplatsen innehåller. Tillgänglighetsredogörelsen kommer revideras vartefter att de underkända punkterna åtgärdas.

Revisionen är nu underlag för det fortsatta arbetet med tillgänglighet. Under hösten 2019 har Göta webbredaktion tillsammans med systemföretaget Axiell rättat upp vissa av de underkända punkterna. Arbetet kommer självklart fortsätta till dess att vi har en webbplats som är så pass tillgänglig som möjligt.

Arbetet har verkligen satt tillgänglighetsperspektivet på vår dagordning och kommer framöver vara en återkommande punkt för vårt arbete.

Ansvarig myndighet i Sverige är DIGG som står för Myndigheten för digital förvaltning. Vill du läsa mer om lagkraven och hur offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer påverkas av de nya lagkraven? Gå in på Myndigheten för digital förvaltning www.digg.se och ta del av hur de arbetar med frågan.

TEXT: LINDA SKÅRBRATT OCH ERROL TANRIVERDI

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: MOSTPHOTOS

Digitala möjligheter för alla

Ska mitt sätt att bo styra i vilken mån jag kan använda digitala tjänster? Nej, så ska det väl inte vara, men det är verkligheten för många som bor på äldreboenden eller på LSS-boenden. Det beror dels på att hyresgästerna inte har verktygen i form av surfplattor, mobiltelefoner eller datorer, dels på att de inte har tillgång till internet och kompetensstöd.

Det finns undersökningar som beskriver denna situation, men det blev vi också varse i praktiken under projektet Taltidning till fler som pågick 2017–2018. Ambitionen var att folkbiblioteken skulle öka sina kontakter med omsorgen i kommunerna och ge information om tillgängliga medier. Målet var också att fler hyresgäster på äldre- och LSS-boenden skulle få tillgång till en dagstidning som de kunde lyssna på, en så kallad taldagstidning. Cirka 40 boenden och dagcentra i Östergötland tog chansen att pröva detta.

Nya möjligheter

Vid uppföljningen hösten 2018 noterade vi att många ställen inte hade kommit igång med att lyssna till taldagstidningen. Det berodde oftast på att personalen inte hade hittat ett sätt att få in lyssningen som en aktivitet, men även på att formen helt enkelt inte passade alla hyresgäster.

Vi ville dock inte ge tappt och våren 2019 skissade vi därför på ett nytt projekt. Vi ville fortfarande bygga på samarbete mellan personal på folkbiblioteken och på boendena. Målet var samtidigt att ge de boende möjligheter att använda digitala tjänster, inte enbart taldagstidning och liknande biblioteksnära tjänster, utan även andra som kan ge ökad självständighet och delaktighet.

Vi valde att enbart jobba med tre kommuner, Motala, Åtvidaberg och Ödeshög. I respektive kommun deltar personal från bibliotek och omsorg. Sammanlagt medverkar fyra äldreboenden, två trygghetsboenden/dagverksamheter, tre LSS-boenden och tre LSS-dagverksamheter.

Projektets genomförande är indelat i fyra varv. Varje varv inleds med en gemensam utbildningsdag för personal som deltar. Därefter kommer en handledningsperiod som avslutas med en uppföljning av vad man har gjort, vad som fungerat och hur man går vidare i nästa period. Därefter inleds nästa varv.

I samband med den första uppföljningen kunde vi

Målet är att ge de boende möjligheter att använda digitala tjänster som kan ge ökad självständighet och delaktighet.

konstatera att man inom äldreomsorgen använt fler digitala tjänster och handlett fler personer än personalen och projektledningen först räknat med. De tjänster som används är ofta SVT-play och Youtube. Man tittar på filmer, program eller videor, ofta om personer eller musik.

Inom LSS-omsorgen har man prövat de appar personalen trodde skulle bli aktuella, som att planera sin dag eller stöd för städning. De har dock nått färre personer än man trodde. Många har egen surfplatta och använder den ofta för att lyssna på musik, följa vissa artister eller spela spel. Man är redan "fast" i vissa rutiner som är svårare att bryta.

Det finns dock inget självändamål i att få deltagarna att sluta använda tjänster man redan nyttjar, men förhoppningen är att, på ett så intressant sätt som möjligt, presentera fler möjligheter.

Fokus på bibliotekens tjänster

Ett fokus finns förstås på bibliotekens tjänster. Omsorgspersonalen har därför fått en introduktion till hur man söker och reserverar böcker med mera på Götabibliotekens webbsida, hur man ser filmer via strömningstjänsten Cineasterna och använder Pressreader, Biblio och Legimus. Flera avdelningar och individer har nu även skaffat lånekort så att de kan börja använda tjänsterna.

Projektet pågår till och med juni 2020 och finansieras med bidrag från Regionbibliotek Östergötland, Kulturrådet och Digitalt först. Vi samarbetar med Studieförbundet Vuxenskola och FUB Östergötland.

Sammanlagt medverkar fyra äldreboenden, två trygghetsboenden/dagverksamheter, tre LSS-boenden och tre LSS-dagverksamheter i projektet.

TEXT OCH FOTO: LILLEMOR ENGHOLM GUY
Regionbibliotek Östergötland

Linköpings stadsbibliotek storsatsar och bygger upp en plats för digitalt skapande.

Linköping poddar!

På Linköpings stadsbibliotek har det dykt upp en stor ljudisolerad kub. Det är en podd-studio i den digitala kreativa verkstad som nu byggs upp med bidrag från Kulturrådet. Syftet med verkstaden är att locka nya besökare, minska klyftorna i samhället och ge nya möjligheter för besökaren. Här finns möjlighet att spela in poddar, styra robotar, testa greenscreen och klippa film.

Linköping som teknikstad

– Det går helt i linje med vår nutid och Linköping som teknikstad, säger Mia Moberg, projektledare i verkstaden.

En fråga i undersökningen Svenskarna och internet 2019 handlade om hur meningsfull tiden på internet upplevdes. Nästan hälften av de som tittade på film och video eller lyssnade på poddar och ljudböcker på nätet

tyckte att det var väl använd tid. Människor vänder sig alltså till nätet för att ta del av kulturlivet. Det blir en plats för att ta del av information men också för att kunna göra sin röst hörd på digitala mötesplatser.

Delaktighet i kulturlivet.

En av bibliotekens huvuduppgifter är att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för delaktighet i kulturlivet. Att utveckla digital kreativitet är en deldefinition av digital kompetens, som framöver kommer att vara nödvändig.

– Det här är för folk i alla åldrar. Det är många som sitter på sin kammare och är jätteduktiga men som inte får utlopp för det. Då ska man kunna gå till biblioteket och låna det man själv inte har, säger Lina Zöger som arbetar med projektet.

Verkstaden är för folk i alla åldrar. Man ska kunna gå till biblioteket och låna det man själv inte har.

Syftet med verkstaden är att fler ska kunna gå från att vara konsumenter på nätet till att bli producenter och medskapare. Även föreningar kan ha nytta av den.

Ett mål är att nå dem som inte använder biblioteket i dagsläget. Ett annat är att besökare och personal lär av varandra. Verkstaden ska fungera som en mötesplats. Under projektet bjuds användare in till processen där verkstaden växer fram, för att känna att de kan vara med och påverka.

Verkstaden har bokningsbara och kraftfulla arbetsstationer med redigeringsprogram för bild, film och ljud. Det finns också hjälpmedel för att digitalisera negativ och för att programmera robotar. Här finns även en studio som kan bokas för att spela in poddar och skapa musik. Dessutom finns det ett digitalt konferensrum med kreativa, digitala whiteboard-tavlor och

för möten via Skype. Det blir också möjligt att låna hem olika digitala prylar.

Flera samarbetspartners har redan knutits till projektet. Det är föreningar, studieförbund, kreatörer, nätverk, skolor och andra verksamheter som vill använda tekniken i verkstaden eller utveckla för sina målgrupper, som till exempel tjejer som vill programmera, fotoklubbar, studiecirkel.

Verkstaden har också programaktiviteter för besökarna, som att lära sig göra konst av foton, podda om en intressant bok, modellera i 3D eller redigera film.

Intresset för poddande är stort

Under 2019 jobbade en projektgrupp från biblioteket med en förstudie inför verkstaden. Efter studiebesök i bland annat Motala och Malmö bestämde sig gruppen för att satsa på podd-studio.

– Berättandet blir i fokus i en podd, berättelser kan delas och vi kan även nå nya målgrupper, säger Matilda Ahl i projektgruppen.

Personalen på Linköpings stadsbibliotek har bildat en podd-redaktion för att spela in lästips och inspiration. I redaktionen lär de sig de digitala verktygen av varandra.

Många användare är nyfikna och kommer med tips om vad som kan finnas i verkstaden. De flesta är digitalt aktiva, men har inte råd att skaffa utrustning, eller vet inte hur de ska komma igång.

Den digitala kreativa verkstaden innebär en breddning av bibliotekets verksamhet och hör hemma i det demokratiska uppdraget. Det hjälper människor att göra sig hörda och ha möjlighet att vara med i samhällsdebatten. Det är en viktig fråga för demokratin.

TEXT: LINKÖPINGS STADSBIBLIOTEK

FOTO: MATILDA AHL

Vill du vara med i bibliotekets digitala verkstad?

Kontakta oss på dkv@linkoping.se. Följ gärna arbetet med DKV på instagram [@digitalkreativverkstad](https://www.instagram.com/digitalkreativverkstad).

Biblioteket är en oas i bygden

I byggnaden vi håller till i samsas kommunhus, vårdcentral, tandläkare och bibliotek, inte ovanligt för små kommuner, som Ydre. I foajén utanför biblioteket läser besökare dagens tidning, lokala nyheter blandas med våra största dagstidningar. På en skylt kan man läsa om våra aktuella evenemang; bebisdisco, föreläsning om den lokala järnvägen som faktiskt stoppades, konstutställningar och pysselverkstad.

Med fokus på läslust

Genom satsningen Stärkta bibliotek har vi som litet bibliotek kunnat utveckla och förstärka vår roll i Ydre som en källa till ny kunskap, möten, kreativt skapande, en plats att möta andra delar av Sverige på, ett litet titthål ut i världen. Vi har fått möjlighet att utforma och utveckla projekt och samarbeten som blivit en integrerad del av vår långsiktiga verksamhet. Genom de extra resurserna har vi kunnat anställa en projektsamordnare som utvecklat det utåtriktade arbetet med barn- och unga. Bland annat har vi genom kreativa lekar, tematiserade bokpaket, teater, pyssel och högläsning arbetat för att öka läslusten hos barnen i Ydre, genom Bilderboksklubben för sexåringar, Bokspanarna på fritids och Bokstart Östergötland med fokus på små barns språkutveckling.

En oas där kreativitet och kunskap kan växa

Att gå in på biblioteket blir lite som att träda in i en oas. En oas där besökare får tillgång till ett mångsidigt urval av världens största litterära verk, ett ständigt flöde av nya romaner, det senaste inom forskning och facklitteratur. Det finns möjligheter att låna kurslitteratur från hela Sverige, evenemang för barn, kurser i digitala verktyg och släktforskning. Intresset för att använda bibliotekets lokaler som en mötesplats, utställningslokal, någonstans att samlas och plugga på, växer.

I år är vi också särskilt stolta över att vi kunnat fånga upp önskemål och tankar från tjejer på det lokala mellan- och högstadiet, och starta en grupp där vi tillsammans arbetar för att stärka dem i att använda sina röster, bli medvetna om ordens kraft och utvecklas som individer. Genom poesi, rollspel, böcker, pyssel och

Bilderboksklubben för sexåringar är ett sätt att öka läslusten.

samtal utvecklar vi, tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan, en plattform och ett sammanhang där tjejerna får mötas och växa tillsammans.

Äldre och barn tillsammans.

Vi kommer att fortsätta att utveckla våra stärkta samarbeten och projekt under våren 2020. En av de satsningar som tillkommer är ett generationsprojekt där vi träffar både äldre och barn tillsammans. Syftet är att genom workshops, högläsning och skapande få till meningsfulla möten kring litteratur över generationsgränserna.

Vi kommer även spegla landsbygden i den samtida litteraturen där vi genom bland annat öppna bokcirklar och litterära salonger med författarbesök kan diskutera landsbygdens utmaningar och identiteter med litteraturen som bas.

Under året som gått har vi haft stor användning av

I Torsdagsklubben blir deltagarna medvetna om ordens kraft och utvecklas som individer.

sociala medier för att sprida våra aktiviteter och som en ytterligare plattform där vi kan vara i dialog med våra besökare. Ett av våra större projekt har varit att sätta samman en julkalender i filmklipp och foto där vi som jobbar här på biblioteket varje dag fram till jul delar innehåll från vår verksamhet med allt från boksläpp med årskurs 3, boktips, luciatåg till filmklipp med favoritkaraktärer från de olika läsprojekten. Projektet har samordnats av Maria Björnsdotter som under året arbetat med att stärka det utåtriktade kommunikationsarbetet på biblioteket. Vi ser fram emot ett spännande nytt decennium där vi på olika sätt kan bidra till vår bygds utveckling och fortsätta att vara en välbesökt oas i Ydre.

TEXT: MARIA BJÖRNSDOTTER

FOTO: CHRISTINE ÅSTRÖM OCH JOSEFINE MOLINDER

Ydre kommunbibliotek

Tagning! Filmning pågår till vår digitala julkalender.

Med stödet till nya skyltar satte arbetet att omorganisera facklitteraturen igång. På bilden bibliotekarien Kajsasovrlic och Helena Ström, som tillverkat skyltarna.

FOTO: LISBETH VOLANDER

Mer att upptäcka, lättare att hitta

En liten kryper på mattan, på väg mot gosedjuren i båten. Två systrar sitter ihopkurade i soffan, avskilda från resten av världen med en bok. Några förskolebarn leker vid tågbordet medan fröken med hjälpare väljer böcker, de har överallt på och ska snart gå tillbaka till förskolan.

En familj sitter vid bordet och äter tårta med tomaterna, alla ytterkläder och skor avhängda. De stannar länge, barnen får syn på något spännande nederst i en bokhylla. En docka sover i en filt där. Babblarna-pussel finns också – och två träormar du kan vrida och forma!

Allt detta är scener jag har sett sedan vår nya barnavdelning blev färdig med hjälp av medel från Stärkta bibliotek.

Stimulerande material för olika åldrar

Vår barnansvariga Erika Horvat är både bibliotekarie och förskolelärare, hon hade pedagogik och läsförmedling i bakhuvudet när hon arbetade fram den nya avdelningen. Hon ville att familjer och förskolegrupper skulle kunna vistas på flera sätt i barnbokslandet och att biblioteket skulle erbjuda barn i olika åldrar stimulerande material att syssla med.

Fler familjer har nu hittat till biblioteket, och respon-

sen är positiv. "Vi har varit här i två timmar – det fanns så mycket att upptäcka!"

Karta och kompass?

Medel från Stärkta bibliotek har också gjort det lättare att hitta rätt. Boxholms bibliotek har länge varit ett bibliotek du måste känna för att hitta din bok. Hemmagjorda lappar har suttit här och var. Det har varit en gammal ordning med hyllnummer som ingen har förstått och som efter omflyttningar inte ens har stämt. Bibliotekarierna ville därför omorganisera facklitteraturen så att placeringen skulle vara mer logisk för besökarna. Med stödet från Stärkta bibliotek till nya skyltar satte arbetet äntligen igång.

Vi bestämde oss för att göra egna temaindelningar med inspiration från bokhandlare och andra Götabibliotek. Det var ett viktigt beslut för det blir mer jobb att gå ifrån det vanliga klassificeringssystemet. Fördelen är större frihet och det utnyttjade vi för att göra ämnesindelningen mer intuitiv. Till exempel ställde vi all studentlitteratur på en egen hylla, det var böcker som tyngde ner flera ämnen och gjorde det svårt för andra bra böcker att synas.

Efter en lång resa med temaarbetet och sökande efter

Boxholms biblioteks nya barnavdelning blev färdig med hjälp av medel från Stärkta bibliotek.

FOTO: KAJSA SOVRLIC

rätt skyltleverantör är nu alla böcker flyttade och skyltar på plats. Våra tre avdelningar har fått varsin färg, som också återfinns i bokhyllorna där ämnesnamnen står. Ämnesraderna sitter fast på skyltarna med hjälp av magneter och kan därför flyttas när vi vill placera om böcker i framtiden.

Praktiskt för oss och användarvänligt för besökarna! Det är inte längre en omöjlig uppgift för låntagarna att klara sig på egen hand, och det är vi glada för.

Under arbetets gång upptäckte vi fler behov vi måste

möta upp. Vi ansökte därför om ytterligare medel från Kulturrådet, och fick det beviljat. I projekt nummer två kommer vi att arbeta med rummet för äldre barn, skapa en ungdomshörna och förnya sittplatserna i biblioteket.

När de förändringarna också är klara hoppas vi att alla kan komma in på vårt bibliotek och känna att det finns en plats för just dem.

TEXT: KAJSA SOVRLIC

Boxholms bibliotek

Bibliotekets nya placering, i en galleria, har gett en märkbar ökning av antalet låntagare.

Så mycket mer än adressändring

Finspångs huvudbibliotek ligger sedan augusti 2019 på övre plan i affärshuset Kristallen, och förutom bibliotek så hyr flera näringsidkare lokaler i huset. Att flera verksamheter delar lokaler har gett en positiv effekt på biblioteket då det skett en märkbar ökning av nya låntagare.

Att biblioteket har en ny adress är en pusselbit i ett större sammanhang. Finspångs kommun kommer inom kort slå fast sin kulturstrategi. I den står följande:

Kulturen ska vara en kraft för alla individer som bor i Finspång liksom en attraktionskraft för de som upplever orten genom besök. Kulturen ska vara en sammanhållande och förenande kraft samtidigt som den får människor att tänka nytt och reagera. Kulturen ska vara en viktig del i det livslånga lärandet samtidigt som den är en central del av ett fritids- och nöjesutbudet.

Samla alla kring samma målbild

Varför har Finspångs kommun en kulturstrategi? Kulturchefen Håkan Forsberg svarar:

– Kulturen är en viktig del för samhällsbyggnaden och

det är viktigt med kultur på de mindre orterna. Det som gör att människor bor kvar är möjlighet till sysselsättning, bra samhällsfunktioner, levande föreningsliv och tillgång till kultur där de lever och bor. Kulturstrategin är en avsiktsförklaring gällande kulturen i Finspång och är också ett sätt att samla alla kulturarbetare kring samma målbild.

Mer lättillgängligt för kommuninvånarna

Rätt fysiska förutsättningar krävs för att kunna leva upp till kulturstrategin och det har flytten bidragit till. Huvudbibliotekets placering har alltid varit central, men med nuvarande placering så kan det inte bli mer centralt i Finspång.

Med medel från Stärkta bibliotek har vi kunnat inreda lokalerna ändamålsenligt. Bidraget har gått till digitala verktyg samt möbler. Vi ser gärna att våra besökare stannar kvar och utforskar flera delar av bibliotekets tjänster samt att biblioteket blir en naturlig del av det offentliga rummet. I de nya bibliotekslokalerna finns mindre studierum samt ett större konferensrum.

Det var en hel del media att packa upp och ner vid flytten.

Konferensrummet är även tillgängligt utanför biblioteks öppettider då det finns en egen ingång.

Skandinavisk inredning med ljusa trädetaljer

De flesta fönstren i biblioteket vetter mot stadens centrumtorg. Inredningen är skandinavisk med ljusa trädetaljer, synliga metallbalkar i taket och en behaglig färg på golvet. Barnavdelningen har som sig bör lite mer färg och även där finns stora fönster för att släppa in det vackra dagsljuset.

Med ny central placering, ett nära samarbete mellan kulturhuset, kulturskolan, biblioteket samt kommunen och föreningslivet så kommer bibliotekets tjänster att bli mer lättillgängliga för kommuninvånarna. Dessutom kommer det att ge muskler till biblioteket i frågor som programverksamhet och budget.

TEXT: THERÉSE KÄLLHOLM

Finspångs bibliotek

FOTO: FINSPÅNGS KOMMUN

Kommunikationsavdelningen

Möjlighet att utveckla skolbiblioteken efter behov

Med stöd av projektpengar från Stärkta bibliotek har Finspångs kommun från och med september 2019 anställt en bibliotekspedagog som under två år ska arbeta med skolbiblioteksutveckling på kommunens grundskolor. Ulrika Eriksson har tidigare haft en liknande tjänst som skolbibliotekssamordnare i Halmstads kommun och arbetade senast som fokusbibliotekarie i Linköpings kommun.

Tjänsten är en projektanställning på 75 procent där en del av tjänsten är riktad mot huvudbibliotekets verksamhet. Men majoriteten av tiden ska gå till projektet och skolbiblioteksutveckling.

Fokus på tre mål

Under projektet kommer man att fokusera på att uppfylla tre mål:

Det första målet är att göra en nulägesanalys över hur skolbiblioteksverksamheten ser ut på kommunens grundskolor. Under hösten har skolorna fått besvara en enkätundersökning rörande bland annat lokaler, personal och mediebestånd.

Det andra målet är att i samarbete med några av skolorna bygga upp och utveckla deras skolbibliotek och skolbiblioteksverksamheten. Tillsammans med nulägesanalysen kommer faktorer som elevantal, årskurser och geografiskt läge i kommunen att ligga till grund vid valet av skolor, så att bredden i olika förutsättningar och utmaningar finns representerade i urvalet.

Det tredje målet är att utifrån de erfarenheter och lärdomar som görs sammanfatta dessa i en strategiplan som kan ligga till grund för kommunens och skolornas fortsatta arbete med skolbiblioteksutveckling även efter att projektet har gått i mål. Det långsiktiga målet är att alla grundskolor i Finspångs kommun ska få möjlighet att utveckla sina skolbibliotek utifrån sina behov och förutsättningar med stöd av projektets genomförande.

TEXT: ULRIKA ERIKSSON

Bibliotekspedagog, Finspångs kommun

Succé för Regnbågsveckan

Tanken var att uppmärksamma att alla människor har lika rättigheter och ska ha samma möjligheter.

Inga Tvivel, en av Sveriges främsta dragartister, läste sagor för barn och bjöd in till lek och utklädnig.

I november genomfördes Mjölby's första regnbågsvecka. Initiativtagare var personalen på Mjölby bibliotek och kommunens fältverksamhet.

Vi hade länge pratat om att dra igång en regnbågsvecka, men eftersom vi inte fick något direkt gehör "uppifrån" bestämde vi oss för att dra igång en vecka på egen hand. ABF var inte sena att haka på. Tillsammans med representanter från fritidsgårdarna, skolor, Kulturskolan, elevhälsovården och skolbiblioteken planerade och genomförde vi veckan inom befintlig budget.

Vi fick alltså inte en krona extra till evenemanget, men lyckades trots detta skrapa ihop ett fantastiskt program. Gensvaret blev större än vad vi hade förväntat oss – det var många som hörde av sig och ville uppträda eller föreläsa gratis och flera undrade om vi behövde volontärer.

Peter Frejhagen har tidigare varit med och anordnat regnbågsveckor i Vadstena och Ödeshög. Han tycker att det är viktigt att HBQT-frågor uppmärksammas och inte stigmatiseras eller politiseras.

– Om en man säger att han ska hämta sin fru så är det ingen grej men om jag säger att jag är bög så blir det ett politiskt budskap, säger han.

Spännande samtal

Tanken med veckan var att vi ville uppmärksamma att alla människor har lika rättigheter och ska ha samma möjligheter oavsett sexualitet, könsidentitet eller könsuttryck. Samtidigt som vi visade vad vi står för lärde vi oss själva mycket nytt och fick ta del av flera spännande diskussioner och samtal. Visst var det några besökare som uttryckte sig negativt kring HBQT-frågor men de som var positiva var många fler. Och dessutom var det många av våra "stammisar" som delade med sig om sina liv på ett helt nytt sätt.

En av våra besökare visade sig vara en av de kvinnor som gick i den första Prideparaden som ordnades i Sverige! Hon var också en av dem som på 70-talet, när homosexualitet klassades som en sjukdom, ringde och sjukanmälde sig till Försäkringskassan med motiveringen att "jag känner mig lite homosexuell idag"....

Veckan invigdes av kommunstyrelsens ordförande Cecilia Burenby (S) som talade inför en publik på runt 130 personer. Talet följdes av dans, teater, musik och poesi. Därefter följde en fullspäckad vecka. Östgötatea-

Regnet hindrade inte de 400 deltagarna att marschera med musik, tal, flaggor, skratt och glada miner.

tern uppträdde på biblioteket i Mjölby med ett smakprov ur soppteatern "Bränn dessa rader". Under kevlaret – killar som stöttar killar – höll en föreläsning om machokultur och om hur svårt det kan vara som ung man att bryta normerna och faktiskt visa lite känslor. Glädjande nog var det många unga män i publiken och inte bara bibliotekstanter. Biblioteket i Mantorp gick all in på biospåret och visade HBTQ-filmer hela veckan.

Homosexualitet som asylskäl

ABF ordnade flera föreläsningar i sina lokaler. En av dessa var ett seminarium som IF Metall höll om att vara böj, flata eller transperson inom industrin och ställde frågan om hur tillåtande miljön är på golvet. En annan föreläsning hölls av Boodee Bebrell som berättade personligt och gripande om flykten från Syrien och hur det är att ha homosexualitet som asylskäl. Det var inte många ögon som var torra när han berättade om hur glad han var över att kunna vara öppen med vem han är och vilken tur han hade som fick två "adoptivpappor" när han kom till Sverige.

Även andra verksamheter – både kommunala och

andra – hakade på Regnbågsveckan. Svenska kyrkan ordnade en Regnbågsmässa i Skänninge. Fritidsgårdarna, elevhälsovården och skolorna körde Regnbågstema hela veckan och även ett par företagare nappade och la ut regnbågsflaggor i sociala medier. Superkul!

Den efterlängtdade Regnbågsparaden

På lördagen blev det sagostund när Inga Tivvel, en av Sveriges främsta dragartister, läste sagor för barn och bjöd in till lek och utklädning. Efter sagostunden var det dags för den efterlängtdade Regnbågsparaden! Detregnade såklart. (Vems goda idé var det att lägga en Regnbågsvecka i november?! Nästa gång kör vi tidigare på hösten.) Men regnet hindrade inte de 400 deltagarna! Med musik, tal, flaggor, skratt och glada miner marscherades det genom Degedala aka staden med potatisrondellen.

TEXT: ANYA FELTREUTER
FOTO: PETER FREJHAGEN.
Mjölby bibliotek

Två färgglada figurer på cykel

Det är en förmiddag i september. Lugnet börjar lägga sig efter sommarens turistinvasion. Allt rör sig lite långsammare igen. En sång bryter tystnaden. Genom staden syns två färgglada figurer cykla. Den som trampar heter Krakel Spektakel och den som sitter i lådan framför är förstås Kusin Vitamin. Snabbt går ryktet genom den sovande staden och fler och fler tittar ut genom sina fönster. Barnen på förskolegårdarna stannar upp i sin lek och pensionärerna på morgonpromenad vaknar till ordentligt.

Kunde förstärka personalstyrkan

Tack vare projektet Stärkta bibliotek har Vadstena bibliotek haft möjlighet att förstärka personalstyrkan med en extra person. Målet var att satsa extra på målgrupperna barn och 65+. Vi har då också valt att låta några av våra program och evenemang vara generationsöver-

skridande. Att ge oss ut på cykel för att möta Vadstenas invånare är ett sådant exempel. Just denna dag var Krakel och Kusin på väg till Öppna förskolan men passade på att ta några extra svängar för att säga hej till staden.

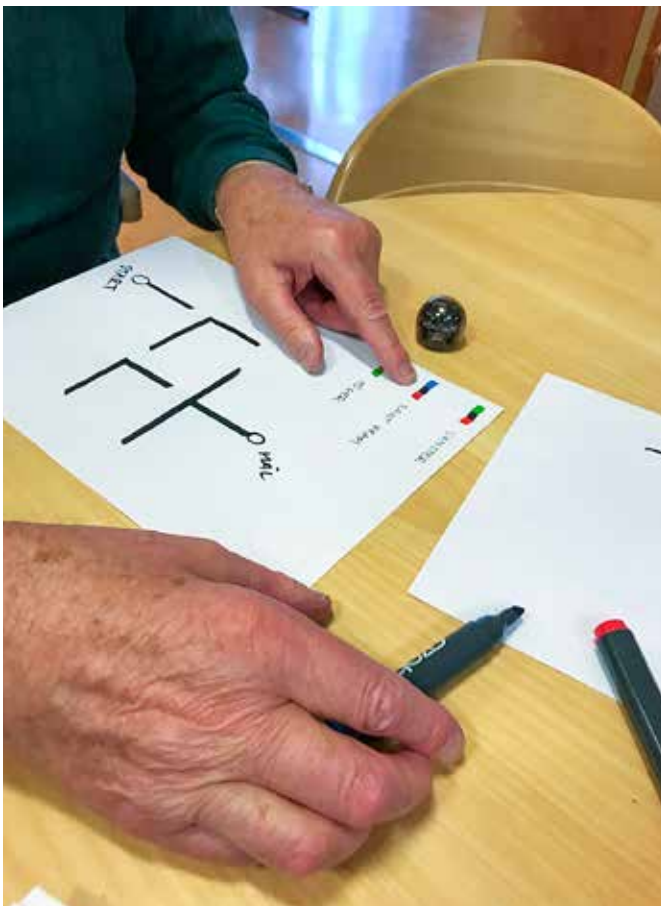
Helsing i både förskolor och äldreverksamhet

Lennart Hellsings 100 årsfirande har varit ett ypperligt tillfälle att skapa åldersöverskridande aktiviteter. Helsing har funnits med i barnboksvärlden sedan 1940-talet och för många äldre är det en riktig nostalgitripp att åter få uppleva hans ramsor och sånger samtidigt som dagens barn stiftar bekantskap med honom för första gången. Vi har därför valt att låta flera av våra evenemang kring Hellsings 100-årsfirande vara generationsöverskridande. Vi har bjudit in till sång- och dansföreställningen "Trumman", vi valde då att den skulle spelas på ett äldreboende där både boende och förskolor var inbjudna att titta. Våra egna allsångssagostunder med Krakel Spektakel och Kusin Vitamin har också efterfrågats av både förskolor och äldreverksamhet.

Inom stärkta bibliotek har Vadstena bibliotek också lagt visst fokus vid digital utveckling för målgruppen 65+. Många i målgruppen känner sig osäkra i dagens snabba teknikutveckling och vi arbetar därför med möjligheten att boka in sig på teknikhjälp på biblioteket. Att få hjälp med att skapa ett mailkonto, ta bilder, få tips om hur man kan hålla kontakt med familj och vänner, eller boka bussbiljetter är betydelsefullt för många i målgruppen.

Robotkul för äldre.

Tekniken kan ofta kännas som ett nödvändigt ont för många 65+ och därför bjöd vi in till robotkul för äldre. Ett tillfälle för våra äldre besökare att testa bibliotekets robotar. Hur kan man programmera en robot att gå dit man vill, hur målar man med en digital boll och kan man verkligen styra en robot med hjälp av färger? Vi ville med detta visa att ny teknik kan vara rolig och att man kan möta den på ett lekfullt sätt. Det ska vara ok att testa sig fram, att göra fel eller att prova olika vägar. En uppskattad aktivitet för dem som vågade testa!

Robotkul för äldre – en av våra äldre besökare testar att programmera en robot med hjälp av färgkoder.

TEXT OCH FOTO: CAROLINE NORDH
Vadstena bibliotek.

Kusin Vitamin är Mia Hallonsten och Krakel Spektakel är Emelie Paulsson.

MIK och DigidelCenter växlar upp

Binära pärlplattor, robotslalom och kritisk granskning av manipulerade bilder. Det är bara några av alla aktiviteter som Motala bibliotek och DigidelCenter erbjuder under 2019. Medel från Stärkta bibliotek gjorde det möjligt att anställa en IKT-pedagog, Linda Sävhammar Gustafsson, för en specifik satsning på MIK för personal och besökare under året. Projektet började i mitten på januari och avslutades i mitten på november.

Personalen fick till exempel göra en Data Detox workshop vid några tillfällen. Data Detox handlar om att bli medveten om de digitala fotspår man oundvikligen lämnar efter sig när man använder sin dator, telefon eller surfplatta. Man går igenom allt i åtta steg, och när man är klar så har man förhoppningsvis mer koll på sin digitala identitet och vilka spår man lämnar efter sig.

Att göra ett aktivt val i vad man tycker är OK att lämna efter sig för spår är fokus under kursen. Det blev många goda diskussioner bland personalen och en hel del aha-upplevelser när man insåg hur mycket spår det faktiskt lämnas när vi använder våra digitala verktyg. Om du är nyfiken på Data Detox så kan du läsa mer här: <https://datadetoxkit.org/en/home>

Kvalitet på bibliotek

Vi genomförde även en internutbildning i det handledande samtalet och hur man får till en gynnsam pedagogisk atmosfär när man handleder besökare i lånedisken eller vid Digitala första hjälpen. Vad ska man tänka på när man möter en besökare som vill ha hjälp? Använder vi oss av sitta-på-händerna-pedagogik? Eller löser vi problemet för besökaren utan att visa hur hen kan bli självgående till nästa gång samma fråga kommer upp?

För att säkerställa att vi har kvalitet i våra aktiviteter på biblioteket så arbetades det fram en checklista för Digitala första hjälpen med hjälp av kvalitetsmodellen.

Joel Sheikh, 6 år, testar olika appar i Ipad.

Den ska nu tas i bruk och ska ses som ett stöd till de som arbetar med att ge digital första hjälp.

Digitalt på hemmaplan

Till årets All digital week skickade vi ut förfrågan till skolor, specifikt till årskurs 2–4, om de ville komma och lära sig mer om källkritik. Vi använde oss av den välkända serietidningen Bamse där ett av numren har tema källkritik. Vi läste en av serierna och diskuterade med skolklasserna om hur man ska vara på nätet och vad man kan tänka på.

Till sommaren arbetade vi fram ett koncept – Digital-kul på hjul. Med hjälp av Bokbussen kunde vi komma ut till fritidshem på förmiddagar och på eftermiddagar ut till två bostadsområden i stan – Charlottenborg och Ekön. Tankarna vi hade var att nå barn som kanske inte annars kan ta sig själva till huvudbiblioteket. De fick på sin hemmaplan tillgång till våra digitala aktiviteter och bokbussens böcker.

Det vi erbjöd barnen var några olika aktiviteter med bland annat robotar och analog programmering med binär kod. På fritidshemmen fördjupade vi oss även i

Faktaruta:

Sphero är en radiostyrd robotboll som styrs genom en app i iPaden. Sphero har många olika funktioner och kan användas på flera olika sätt, bara fantasin sätter gränser. Roboten kan ändra färg, göra olika ljud och röra sig på olika sätt, beroende på vad barnen väljer i appen.

Green screen: De flesta av oss har säkert sett en TV- eller filmsekvens som är filmad mot en så kallad green screen eller bluescreen utan att tänka på hur filmsekvensen är skapad. Det går till så att man filmar mot en grön eller blå bakgrund. Efter det låter man iPaden byta ut den gröna eller blå bakgrunden mot en bild eller film. Exempel på när denna teknik används är när meteorologer visar vädret.

Micro:bit är en liten dator som man enkelt kan få saker att göra genom att programmera den. Strawbees är till för att göra kreativa konstruktioner. De bygger på att man sammanfogar sugrör med kopplingar av kartong.

En influencer är en person som har en räckvidd utanför sin egen vänkrets. Det kan vara genom en blogg, Instagram, Youtube eller LinkedIn. Att ha många följare innebär såklart inte att man automatiskt är en influencer – man måste också ha en påverkan på sina följare.

Fontänhus är en psykosocial arbetsinriktad rehabilitering som stödjer människor som lever med psykisk ohälsa på vägen till återhämtning. Grundtanken är att ta tillvara och utveckla människors friska sidor genom arbete och gemenskap.

läsfrämjande och läste ur boken Köttbullematchen av Pernilla Stafelt. Efter högläsningen fick barnen testa på hur det var att spela fotboll med våra Spherorobotar. En mycket uppskattad aktivitet som roade både barnen och fritidspedagogerna. Till den analoga programmeringen använde vi oss av pärlor och så fick barnen pärla sina initialer i binär kod. Då fick vi möjlighet att prata om hur datorerna pratar med varandra och vad som kan gå fel om en pärla sitter fel. Även detta var en uppskattad aktivitet.

Lekfullt med teknik

På eftermiddagarna var inte aktiviteterna lika uppstyrd då barnen kom och gick lite mer fritt så då fick barnen lekfullt måla med Spheros, pärla, köra robotslalom samt fotboll. Vid något tillfälle fick även vår Green screen följa med på bokbussen.

Vi provade även på att ha Geek Girl Mini i Charlottenborg och Geek Kids i Borensberg och Tjällmo. Här handlade det om att närma sig teknik på ett lekfullt sätt och även få in skapande och skrivande. Tjejerna på Geek Girl Mini fick göra böcker med koppartejp för att sedan animera med en Micro:bit. Det var en rolig utmaning och tjejerna löste det galant!

I augusti kom Folklab till Motala med sin makerbuss. Det var startskott för deras Meaningful maker tour där det handlade om meningsfullt skapande med både strawbees och laserskärare. Här var det fullt med barn och vuxna som ville prova på att skapa.

Att lurats med bilder

Biblioteket är en del av Kulturkoll i Motala, kommunens utbudskatalog med olika kulturarrangemang riktade till förskolan och grundskolan. Vi har under året framför- ➤

Sedan kom vi till förskolan och pratade om källkritik med barnen utifrån vår green screen.

- allt jobbat med Green screen och berättande. Förskolorna fick förbereda sig genom att läsa Sagan om de tre små grisarna och rita teckningar utifrån berättelsen. Sedan kom vi till förskolan och pratade om källkritik med barnen utifrån vår green screen. Hur man kan luras och säga att man simmat med hajar och visa upp en bild, men är detta verkligen sant? Bra diskussioner med barnen i åldrarna 3–5 år. Sedan fick de själva testa på att använda vår utrustning för green screen. De fick klä ut sig till grisar eller varg och så placerade vi in barnen i teckningarna som de ritat. De fick även hjälpa till att ta kort och välja var i bilden de skulle stå. En rolig aktivitet som barnen uppskattade.

För att nå målgruppen unga vuxna så bjöd vi in Elin Häggberg som driver bloggen Teknifik. Hon höll en föreläsning om influencers på Carlsund Utbildningscentrum. Hur man lyckas som influencer och vad det är. Detta var ett samarbete med Sparbanksstiftelsen Alfa.

En dag under höstlovet bjöds även gamern och speljournalisten Effie Karabuda in med hjälp av oss till fritidsgården på Charlottenborg. Hon visade upp sin bok om spel och spelvärlden, berättade om sitt arbete som recensent av spel och fick en dialog med ungdomarna om just dataspel. Självklart blev det även lite soffhäng och spelande innan kvällen tog slut.

Appar och inbyggda hjälpmedel

En hel del insatser för vuxna med inriktning MIK och digital delaktighet gjordes också. Bland annat åkte DigidelCenter-gruppen till den sociala stödverksamheten Fontänhuset och hade Digitala första hjälpen på

plats. De som kommer dit är en viktig målgrupp som kanske inte alltid tar sig till biblioteket eller tar sig för att ställa frågor om saker i den digitala världen. Detta blev ett fint samarbete som vi hoppas kan leda till fler aktiviteter framöver.

DigidelCenter höll även i ett antal frukostföreläsningar för socialförvaltningens personal i Motala med inriktning på appar och inbyggda hjälpmedel i telefonen. Detta för att ge personalen tips på hjälpmedel för de brukare som de möter och även fortutbildning för personalen. Ett samarbete som gav goda kontakter in i vård och omsorgsenheten, som fick upp ögonen för hur viktigt det är med MIK för deras målgrupp och att DigidelCenter finns.

TEXT: MOTALA BIBLIOTEK

FOTO: LINDA SÄVHAMMAR GUSTAVSSON

Vill du veta mer om Data Detox, det handledande samtalet eller kvalitetsmodellen eller något annat i artikeln så kontakta Linda Sävhammar Gustafsson på linda.savhammar.gustafsson@regionostergotland.se

Linda arbetar numera som utvecklingsledare på Regionbibliotek Östergötland inom områdena bibliotek, digital kompetens och skolbibliotek. Hon kommer gärna och berättar mer om MIK och digital delaktighet.

I Geek Girl Mini handlade det om att närma sig teknik på ett lekfullt sätt.

Journalisterna Andrej Walden och Supriti Dhar samt författaren Sami Said var några av alla som bjöds in till Hageby bibliotek.

Fler författare till Hageby

Hageby bibliotek har genom Stärkta bibliotekprojektet Litteraturscen Norrköping fått möjlighet att arrangera ett flertal författarbesök. Författaren Sami Said, och journalisterna Supriti Dhar och Andrej Walden har bjudits in till samtal inför publik, och barnboksförfattarna Per Gustavsson och Effie Karabuda har hållit workshops. Under våren kommer illustratören Jessica Lindholm, och serietecknaren Moa Romanova på besök.

Bredd bland bokningarna

– Förutom litterär kvalitet har vi eftersträvat viss bredd bland bokningarna. Samtidigt har vi försökt hitta författare med relevans för platsen, genom en lokal anknytning eller ämnen de skriver om, säger verksamhetsutvecklare Ellen Stark Theander, som också hållit i samtalen.

Sami Said, nominerad till Augustpriset 2018 och Nordiska rådets pris 2019, gjorde ett uppskattat framträdande i mars. Ämnet var hans senaste roman Människan är den vackraste staden, som kan beskrivas som en blandning av pikareskroman, beatroman, och proletärroman, och enligt Said själv handlar om "pengar, och bristen på pengar, om vänner och familj och bristen på vänner och familj, och drömmar som man aldrig når." Huvudpersonen San Francisco för tankarna till Candide, Don Quijote eller Furst Mysjkin, en sorts helig idiot.

Norrköpingsbördige Andrej Walden, högt ansedd

kolumnist och nominerad till Stora journalistpriset 2017, besökte biblioteket i november för att prata om de ämnen som återkommer i krönikesamlingen Ditt lilla mörker i ljuset: rymden, familjen och döden. Boktiteln har dubbel anspelning, på den svartsyn som präglar texterna, och på ett citat av Hjalmar Söderberg som väckte Waldens livslånga intresse för rymden, beskrivningen av jorden som "en spetsig kägla av mörker i ett hav av ljus".

Norrköpings fristadsförfattare Supriti Dhar, framstående bengalisk journalist och aktivist, som står bakom bloggen Women chapter, kunde i oktober ses i ett samtal om barnäktenskap och tonårsgraviditeter. Bangladesh har bland de högsta nivåerna av barnäktenskap i världen, vilket bland annat leder till tonårsgravideter, skolavhopp, i förlängningen att kvinnor blir ekonomiskt beroende av män och därmed utsatta för större social och kulturell kontroll.

För personer i samhällets perifer

– Jag är stolt över att så stora författare kommer till ett utsatt område som Hageby, och särskilt om vi kan bidra till att personer i samhällets periferi får tillgång på konstupplevelser. Kultur är inte bara ett andrum för personer vars liv genomsyras av aktivitetsrapporter och bankärenden, utan bland det mest meningsskapande för oss alla, säger Ellen Stark Theander.

TEXT OCH FOTO: HAGEBY BIBLIOTEK

Biblioteket ska fortsätta att vara ett sagoland och en trygg plats.

150-årsjubileum i läsandets tempel

Bibliotekets 150-årsjubileum 2019 firades med teater Trampolin, Mamma Mu och kråkan, författarmöte med Emelie Schepp, stå-upp med Philip Kullgren, ansiktsmålning och fiskdamm. Roy Andersson, kunnigaste arkivarien från Brukskultur berättade att biblioteket startat vid Åtvidabergs kopparverk och att den förste heltidsanställda bibliotekarien började 1961.

Åtvidabergs egen professor emerita, Viveka Adelsvärd, höll födelsedagstalet. Hon kallade biblioteket "ett läsandets tempel" och berättade om den samhörighet hon själv känt genom läsningen.

Samlingsplats för böcker och kunskap

"Det är klart att ett bibliotek är en samlingsplats för böcker och kunskap. Men det är också en samlingsplats och mötesplats för människor. Människor som vill lära sig något eller fly in i fantasins värld, människor som tycker om att se andra människor, människor som vill vara ifred men ändå inte ensamma. Det bibliotekarier gör är att vara grindvaktare som hjälper till att öppna grindar"

Ett sätt att öppna grindarna i nutid har varit att tillgängliggöra bibliotekstjänster för landsbygden. Media kan nu reserveras i Götabibliotekens katalog, lånas och lämnas i lanthandeln i Björsäter. Två leveranser i veckan körs med skolskjutsar. Projektet utvidgas även till Sjöberga lanthandel.

Andrea Kindstrand, Anna-Lena Grusell och Irina Fallakha firar biblioteket.

Ytterligare ett sätt att öppna grindar är projektet Digitala tjänster för alla, ihop med regionbiblioteket, Motala och Ödeshög. Personal från bibliotek, äldreboende

Åtvidabergs bibliotek har 150 år av historia.

Mässan med parasport; pingis, boxning, curling och sittjym-pa, samt smarta hjälpmedel i vardagen var välbesökt.

och dagverksamhet lär tillsammans och går sedan ut och sprider kunskapen till brukare på boenden och dagcentra. Tack vare de relationer som skapats i detta projekt har också Boken kommer i Åtvidaberg fått ny fart: Bibblan levererar nu böcker till hemtjänsten, som levererar till brukare som har svårt att ta sig till biblioteket. Samarbete är bra! Och mässan med parasport; pingis, boxning, curling och sittjym-pa, samt smarta hjälpmedel i vardagen blev lyckad.

Bygga relationer med unga

Under året har biblioteket arbetat uppsökande för att bygga relationer med unga och långsiktigt öka intresset för läsning. Biblioteket har besökt öppna förskolans verksamheter, besökt BVC och medverkat vid förskolornas föräldramöten för att prata om läsning. Elias och Agnes Våhlund med Handbok för superhjältar fick ett 70-tal barn och unga att släppa loss fantasin. Så gott som alla lov har bibblan erbjudit aktiviteter för unga: programmering, kreativitet, lek, spel, film. Och eftermiddagshäng på onsdagar för mellanstadiebarn har lockat många med skapande, högläsning och fika.

Läsfrämjande för vuxna då? Den rikskände författaren Magnus Västerbro, talade om sin Augustvinnande Svälten, lokala författare: Daniel Carlberg och Christer Engström, berättade om sin kommande bok "Folket på Facit". Arja Moum tog upp temat att lämna sitt hemland. Camilla Smedberg och baroniet Adelswärd drog

många åhörare med boksläppet av "Från Adelsnäs till Österby".

Nytt i år: Biblioteket har visat flera spännande utställningar. Arbetets museum i Norrköping satte upp Det resande demokratilabbet och Hemslojden i Östergötland hade workshop och visade Ull för livet. Den lokala fotoklubben har regelbundet utställningar av fotografier på olika teman.

Ett händelserikt år

2019 har alltså varit ett händelserikt år för Åtvidabergs bibliotek, fyllt med sagostunder, författarbesök, föreläsningar och pyssel. Ett år fullt med fantasi, öppnade möjligheter och mod. Det har fått vara en arena för olika typer av evenemang och biblioteket har fått testa sig fram till vad som fungerar bäst just för våra låntagare. En process som är kämpig, men otroligt rolig och inspirerande.

Snart är det ett nytt år och det är dags att ta sig an alla nya utmaningar. Det enda som går att garantera utan tvivel för, förhoppningsvis all framtid, är att Åtvidabergs bibliotek kommer att fortsätta vara både ett fantastiskt sagoland och samtidigt en trygg mötesplats.

TEXT: KRISTINA NILSSON

FOTO: KAROLINA ANTONSSON

Åtvidabergs bibliotek

Nya ljudabsorbenter på Valdemarsviks bibliotek minskar bullret och ändrar akustiken i den gamla industrilokalen.

Satsning på äldre och digital teknik

Med medel från Stärkta bibliotek har biblioteken i Valdemarsviks kommun bland annat fått bättre utrustade lokaler och utökad verksamhet för äldre. Vi har även kunnat utöka öppettiderna på vårt filialbibliotek i Gusum, vilket gav ytterligare en halv dag öppet per vecka med bemanning av bibliotekets personal.

Vi har också satt upp ljudabsorbenter på Valdemarsviks bibliotek. Målet med detta var att minska buller och ändra akustiken i den gamla industrilokalen där biblioteket idag ligger. Vi rustade även upp hyllsystemet, köpte in en ny tidskriftsmöbel och bröt loss en avdelning av språkavdelningen. Denna avdelning är nu bibliotekets Ny-i-Sverige-hylla.

Uppsökande verksamhet

På huvudbiblioteket i Valdemarsvik genomfördes det även datorkurser för äldre under våren. Vi köpte in nya DAISY-spelare och de har varit flitigt utlånade.

Vi har också fokuserat på uppsökande verksamhet för äldre och haft utökad kontakt med vissa äldreboenden i kommunen. Kontakten är antingen i form av

boklådor, eller att vi besöker dem för bokprat och fika. Detta har också varit uppskattat och har lett till givande diskussioner och trevliga möten. Inför dessa möten har vi köpt in böcker som passar särskilt bra att diskutera kring, med mycket bilder från förr med lokal anknytning.

Internetbank, swish och kontoskydd

I Gusum har vi haft kurs i mobila enheter för framförallt äldre tillsammans med föreningen Folkets Hus i Gusum. Kursen var väldigt uppskattad under våren och vi körde igång med samma upplägg igen till hösten. På våren var det åtta stycken som deltog och till hösten hade vi ett femtontal anmälda. Under kursens gång gick vi igenom olika moment för att underlätta det dagliga användandet av mobiltelefoner, som att ringa och sms:a, ta bilder, gå ut på internet; hur kalender, väckarklocka och anteckningar fungerar. Sedan avslutade vi varje kurstillfälle med en fikastund. Det var väldigt trevligt och god stämning bland deltagarna. Under den sista kursträffen kom representanter från Valdemarsviks Sparbank och berättade om hur man använder sig

Under kursens gång gick vi igenom olika moment för att underlätta det dagliga användandet av mobiltelefoner, som att ringa och sms:a, ta bilder, gå ut på internet; hur kalender, väckarklocka och anteckningar fungerar. Sedan avslutade vi varje kurstillfälle med en fikastund.

av internetbanken, hur man swishar och hur man skyddar sitt bankkonto.

Med hjälp av pengar från Stärkta bibliotek har vi kunnat rusta upp vår filial i Gusum med nya hyllor för vår fackboksavdelning och en ny disk för oss att arbeta i. Det innebar en hel del flyttande och lyftande, men resultatet blev väldigt bra. Detta ledde till en bättre

användning av ytan och hela biblioteksrummet känns mycket större och ljusare, vilket besökare har uppskattat.

TEXT OCH FOTO: ALEXANDER NAHLBOM
OCH LINA SCHRÖCK
Valdemarsviks bibliotek

Biblioteken ska rymma så många fler aktiviteter än vad som var planerat när biblioteken byggdes.

Samarbete när det är som bäst

Samarbetet mellan Götabiblioteken är en förutsättning för en lokal biblioteksutveckling. Kraven på bibliotekens service och utbud ökar hela tiden. När olika samhällsfunktioner monteras ner, särskilt på de mindre orterna, blir medborgarna hänvisade till biblioteken när de behöver hjälp att hämta information från internet och utföra diverse digitala ärenden. Efterfrågan på digital samhällsservice har varit stor även i Kinda. Vi har under ett par års tid spanat in hur andra bibliotek löst detta och med Götabiblioteken har vi åkt till både Danmark och Norge för att inhämta erfarenheter och inspiration. Men den största förebilden hittade vi dock i Motala!

Biblioteksrummet som attraktiv mötesplats

Det fysiska biblioteksrummet har också fått nya krav på sig i takt med att bibliotekets roll förändrats. Bib-

lioteken skall rymma så många fler aktiviteter än vad som var planerat när biblioteken byggdes. Kisas nuvarande bibliotek invigdes 1987 och vi har genom åren endast gjort ett par mindre ommöbleringar sedan dess. Under de studieresor vi gjort i Götabibliotekens regi har vi sett många spännande exempel på hur man kan göra biblioteksrummet till en attraktiv mötesplats och där böcker, utbildning och läslust kan samsas.

Sökte medel till två projekt

I våras sökte Kinda Bibliotek för första gången pengar från Kulturrådet för Stärkta bibliotek. Vi fick 800 000 kronor till de bägge projekt vi sökte medel till. De var:

- Starta ett Digidel-center.
- Förnya biblioteksrummet.

Under första kvartalet 2020 kommer dessa bägge

Kusinerna Vitamin – Liselott och Anna – framför sånger och ramsor av Lennart Hellsing. Paraplyet har de lånat av Petronella från Plaskeby.

utvecklingsprojekt att börja ge synliga resultat på Kisa bibliotek. Och vi kommer att fortsätta snegla på våra Götakollegor, det garanterar en hållbar biblioteksutveckling även i framtiden.

Mer digital delaktighet

Under hösten 2019 påbörjade vi ett Digidel-projekt på biblioteket då vi hoppas kunna öka den digitala delaktigheten i vår kommun. Vi har spenderat de första månaderna åt förstudie, planering och idéinsamling, där vi bland annat besökt andra Götabibliotek, varit iväg på olika konferenser och samlat information via nätet.

I januari planerar vi att öppna en Digital Dropp-inverksamhet, som sedan ska bli en inkluderad del av det vanliga biblioteksarbetet. Dit kan våra besökare komma för att få stöd och handledning. Likaså kommer vi att hålla i flera olika aktiviteter, som kurser, workshops och

kreativa verkstäder, under året. Med detta vill vi också bli en knutpunkt för kommunens övriga verksamheter, företag och föreningar, där vi kan samarbeta, dela kunskaper och nå ut till fler.

Vårt projekt handlar också om att höja vår egen kompetens och tillgänglighet, samt följa samhällsutvecklingen. I detta ingår även att uppdatera arbetsplatsens teknik, hitta fler digitala hjälpmedel att arbeta med och att bredda oss via de informationskanaler vi använder.

Vi vill utrusta vårt bibliotek med sådant som gör det lättare för våra besökare att vara digitalt aktiva, oavsett vem man är, vart man kommer ifrån eller vilken livssituation man befinner sig i. Såsom till exempel laddningsstationer, utlåningsbara enheter och lättåtkomliga instruktioner. Naturligtvis planerar vi även att införskaffa flera tekniska saker som har i syfte att vara spännande och kul, saker som vi hoppas skapar intresse och medvetenhet kring de möjligheter som finns i den digitala världen. Att ha roligt under tiden man lär sig tror vi är viktigt för att minska osäkerheten och för att skapa ett engagemang kring ämnet.

Barnboksveckor med vitaminkusiner

Att nå ut till barn med kultur är otroligt viktigt. Att Lennart Hellsing lämnade efter sig ett rikt kulturarv, är det ingen tvekan om. Barnbibliotekarierna i Kinda satsar stort på barnboksveckorna för att nå ut till alla barn i Kindas förskolor. Att få med allt som är bra med Hellsing ter sig omöjligt. En liten del sattes ihop till ett manus med fokus på allsång och interaktivitet. Med berättelse, sång, musik och dans tog vi oss ut på alla förskolor i Kinda. Det blev många uppskattade föreställningar där barn och personal glatt deltog med sång, ramsor och rörelse.

Kusinerna Vitamins föreställning blev så uppskattad att de fick bege sig till Boxholms bibliotek för en extra föreställning. Där blev uppslutningen från förskolorna fantastiskt stor, det kom cirka 80 barn plus personal till biblioteket! Mycket trevlig bibliotekspersonal bidrog till att det blev en härlig dag i Götas tecken! Med andra ord, Götasamarbete när det är som allra bäst.

TEXT OCH FOTO: KINDA BIBLIOTEK

Mer tillgängligt på landsbygden

I september 2019 invigdes det meröppna systemet i biblioteksfilialerna i Östra Ryd och Mogata. Satsningen möjliggjordes genom regeringens stöd för att under en treårsperiod stärka landets folkbibliotek. Syftet med bidraget, som söktes genom Statens kulturråd, är att öka utbudet och tillgängligheten till biblioteksverksamhet i hela landet.

Smart låssystem och utlåningsautomater,

Vi har under en längre period funderat över hur vi skulle kunna öka tillgängligheten till kommunens två filialbibliotek och det var därför självklart att det var just det vi skulle satsa på när beskedet om regeringens satsning kom. Filialerna hade då öppet, med bemanning, en kväll i veckan och genom att införa ett meröppet-system, med ett smart låssystem samt utlåningsautomater,

skulle biblioteken kunna användas varje dag, året om. Tanken var inte att begränsa de bemannade öppettiderna men att däremot öka åtkomsten till biblioteken.

Mer än 50 timmar per vecka.

En ansökan skickades in och beviljades, och med det så påbörjades arbetet med att införa det meröppna systemet. I samband med detta gjordes en enklare men mycket välbehövlig renovering och uppfräschning av de båda lokalerna. Resultatet blev, efter en hel del arbete och huvudbry, mycket lyckat och ger nu meröppet-besökarna betydligt större tillgång till biblioteken, som nu är öppna mer än 50 timmar per vecka.

TEXT: JOHANNA HELLSTRAND

Söderköpings bibliotek

FOTO: ERROL TANRIVERDI

Biblioteksfilialen i Mogata.

Biblioteksfilialen i Östra Ryd.

Deltagarna ville se var kvarnar och affärer fanns förr i tiden. Sjutton nedlagda affärer kunde begrundas under bussturen.

På tur med hembygdsboken

Under 2019 fick Ödeshögs bibliotek medel från Stärkta bibliotek 2019 för att en medarbetare skulle kunna arbeta 50 procent med Ödeshögs digitala hembygdsbok.

Hembygdsboken är en del i bibliotekets välbesökta bildvisningar varje onsdag mellan kl. 10–12, där vi får hjälp av Ödeshögsbor med att identifiera människor och platser med mera från äldre foton, artiklar och liknande. Materialet scannas sedan in och publiceras på Ödeshögs digitala hembygdsbok.

En buss med folk och fika

Många av dem som bidrar med material, och som deltar på bildvisningarna, är äldre. De kom med förslaget att göra en busstur runt i bygden, främst ville man se var kvarnar och affärer fanns förr i tiden.

En onsdag i slutet av oktober lastades en buss med folk och fika för en rundtur i Ödeshög kommuns norra del.

Rutten bestämdes till Ödeshög – Hästholmen – Alvastra – Heda/Tjugby – Rabbistan – Hejla – Svanshals – Kvarntorp – Sättra – Stora Åby. På rutten finns 17 nedlagda mataffärer och ett par kvarnar, varav en fortfarande är i bruk.

Den rad av stugor, som ligger på båda sidor om vägen från Tjugby till Riksvägen inom Heda socken, kallas Rabbystan eller Rabbistan .

TEXT: ANNE-SOFIE BRAX OCH MAUD KONRADSSON

FOTO: ÖDESHÖGS BIBLIOTEK

Ödeshögs bibliotek

I tre sommarveckor kånkades, flyttades, byggdes och svet-tades det.

Firandet inleddes redan i februari med litteraturfestival.

Omgjord bibbla och 100-årsfirande

Tranås stadsbibliotek har haft ett intensivt och aktivt 2019. Det blev ett roligt och tufft arbete med att flytta om, köpa in nya möbler, inviga Meröppet – och så har vi firat att Tranås fyller 100 år.

100-årsfirandet på stadsbiblioteket inleddes i februari när vi var med för första gången i litteraturfestivalen SmåLit. Ett samarbete som fortsätter 2020 och som premiäråret arrangerades tillsammans med Nässjö, Värnamo och Jönköping.

Spännande samtal och besök

Ett mycket lyckat inträde för oss med spännande samtal och besök av bland andra Ann Cleeves, Jens Liljestränd och Tomas Bannerhed. Stort fokus inne på själva biblioteket låg på barn och unga med fina gäster som Sara Sheppard och Lisa Bjärbo.

Under firande-paraplyet 100 år hade vi även en utställning med bibliotekets hela historia i Tranås och på försommaren bjöd bibblan på Pop-up-bibliotek i stadshusparken och så hade vi en egen premiär med Hela Tranås läser, som pågick hela året. Denna bokcirkel hade fyra träffar. Vi utgick från 1919 och Markurells

i Wadköping som släpptes samma år och läste sedan ytterligare tre romaner och rörde oss framåt kronologiskt följande två bokcirkelmöten (Sara Lidman, Jonas Gardell) och slutade med nytgivna Linda Boström Knausgårds Oktoberbarn. Deltagarna fick delta gratis och även behålla boken vi läste.

Nya blev bästa biblioteket

Men som sagt, mycket engagemang och arbete lade vi på att göra om hela biblioteket. Tack vare beviljade bidrag från Kulturrådets Stärkta bibliotek kunde vi under våren dra igång vårt stora projekt, Nya biblioteket, snart omdöpt till Bästa biblioteket.

Hela personalen träffades fem gånger i heldagar och workshoppade tillsammans hur vi skulle göra vårt bibliotek ännu bättre och mer tillgängligt för fler. Utgångspunkten var att flytta och ge mer plats till barn- och ungdomsavdelningarna, minska plats för fackböcker och tidningsläsning, ge mer utrymme för evenemang och skapa ett mer flexibelt biblioteksrum. Vilken sorts möbler behövs, vad ska vi behålla – vad ska vi ta bort? Dessutom hade vi fått in synpunkter från unga i en fo-

Det blev ett spännande samtal mellan kriminalförfattaren Ann Cleeves och författaren och kulturskribenten Jens Liljestrand.

En utgångspunkt i omflyttandet var att ge mer plats till barn- och ungdomsavdelningen.

kusgrupp och idéer från yngre barn som varit på klassbesök hos oss, liksom att alla medborgare haft chansen att komma med sina tankar i vår förslagslåda eller via mail till exempel.

Kommer möblerna?

I väntan på leverans av möbler som kom i omgångar stängde vi biblioteket helt under tre veckor under sommaren och kånkade, kånkade och gallrade, slängde, skruvade, svettades och målade. Ett fantastiskt roligt, utmattande och givande arbete med extra stöd av tre duktiga sommarjobbare. Parallellt med vårt egna arbete installerade elektriker allt som behövdes för vårt Meröppet-system. Onödigt spännande blev det när det var osäkert om några av våra beställda möbler skulle levereras som vi planerat. Och skulle vi hinna klart till öppningen den 1 juli?

Visst gjorde vi det och kunde fira med tårta och musik! Inte hade alla möbler kommit och det fanns kvar att göra, men nu fanns plats för alla barn och unga som aldrig tidigare. En förskjutning på premiären för Meröppet blev det med lite tekniskt strul men snart kunde

också alla vuxna medborgare ansöka om kort och låna på egen hand från 6 till klockan 22 på kvällen – alla dagar i veckan och året om. Juli månad bjöd på flerdubbelt fler besökare jämfört med samma månad tidigare år.

Utlån ökar

Vi ser att våra utlån ökat jämfört med tidigare år efter omdaning. Antalet besökare har inte ökat i samma utsträckning men vi ser att många fler barn, familjer och unga har hittat till oss.

I efterarbetet har vi fortsatt att försöka göra klart allt som behövs efter omflyttningen, installera bättre belysning och flytta skyltar med mera.

Avslutningsvis är vi väldigt stolta över att vi skapat ett mer öppet och inbjudande bibliotek. Inte nog med det så har vi samtidigt gjort allt annat som vi brukar göra på biblioteket, till exempel runt 170 programpunkter. Fantastiskt bra jobbat hela personalen!

TEXT: PETER ÅKESSON

FOTO: JOHANNA HAMMARSTRÖM

Tranås bibliotek

En del i kursen var studiebesök till bland annat Bonnierförlagen, Astrid Lindgrens hem och Kungliga Biblioteket.

Ett lyft för litteraturen

Varför ska en kunna något som en kanske inte omedelbart och konkret har användning för? Hur ser det ut med kunnigheten inom litteraturområdet på folkbiblioteken egentligen? Finns det utrymme för ett fördjupat litteraturarbete idag?

Det är frågor som varit aktuella för oss under de år som projektet "Litteraturscen Östergötland" pågått.

Det finns nämligen ganska starka indikationer på att kunnigheten inom området har varit på nedgång under ett antal år. Biblioteken har haft många viktiga uppgifter som gjort att uppmärksamheten på hur litteraturarbetet ser ut inte varit i fokus. Utbildningarna för blivande bibliotekarier har heller inte haft inriktning på studenternas litteraturkunskaper utan förlitat sig till att de av egen kraft ser till att få den.

Förväntansfull skara biblioteksarbetare

Detta ville vi göra något åt och som i så många andra fall är medlet utbildning/fortbildning.

I mitten av januari samlades en förväntansfull skara

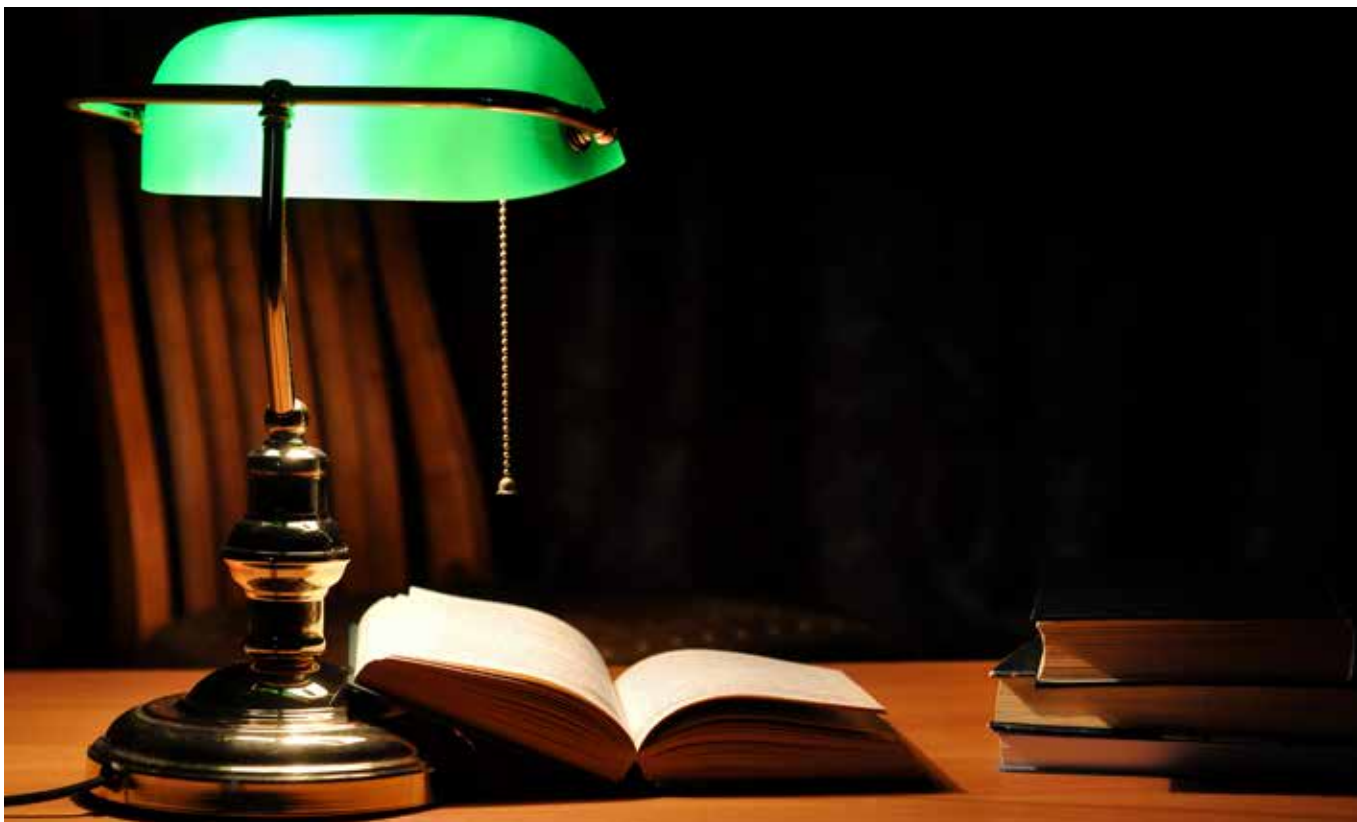
biblioteksarbetare, de flesta bibliotekarier, på Hemslöjdens lokaler i Linköping för att lyssna på föreläsarna Bengt-Göran Martinsson, Maria Ehrenberg och Stina Otterberg. Förmiddagens tema var "Varför ska biblioteken arbeta med litteraturen?" Efter lunch hade Stina Otterberg en föreläsning och workshop under rubriken "En prosaisk eftermiddag".

Utveckla ett eget litteraturprojekt

Detta var inledningen till en terminskurs i Regionbibliotekets regi där majoriteten av Götabiblioteken skickat sina medarbetare för förkovran i det stora konstområdet litteratur.

Denna första dag följdes av ytterligare fyra heldagar och en tvådagars studieresa till Stockholm.

Ämnena var: Från uppfostran till normkritik, Bilderböcker för alla åldrar, Barnböcker är våra verkliga litterära kanoner, Kritiken genom tiderna, Hur är läget för samtidslitteraturen?, Att skriva kritik, Att framträda inför publik och att framföra text, Litteraturförmedling

Hur ser det ut med kunnigheten inom litteraturområdet på folkbiblioteken? Finns det utrymme för ett fördjupat litteraturarbete?

med poesiworkshop och Översättningar.

Teori varvades med praktik. Det gjordes uppgifter mellan kurstillfällena där en var att skriva en recension som blev bedömd och diskuterad. Texter om litteratur och litteraturtexter/illustrationer lästes och deltagarna skulle utveckla ett litteraturprojekt eller verksamhet på det egna biblioteket.

Hemslöjden i Linköping var kurslokal vid nästan alla tillfällena och det gav en speciell atmosfär. För att inte tala om det fina fiket!

Kursen avslutades med en studieresa till Stockholm som blev mycket uppskattad. Det var studiebesök på Kungliga biblioteket, Bonnierförlagen, Astrid Lindgrens hem, Vi läser och Rönnells antikvariat. Kvällen ägnades åt ett samtal med författaren Chris Kraus på Kulturhusets Internationella författarscen.

För en långsiktig utveckling

Vid utvärderingen kom det fram många positiva omdömen. De handlade bland annat om tillfället där

deltagarna fick övning i att framträda för publik. Det fanns också önskemål om att det inslaget skulle kunna återkomma under kursens gång. Överhuvudtaget tyckte deltagarna att kursinnehållet var relevant, inte bara som tips på hur en kan göra, utan också för en mer långsiktig utveckling som har att göra med litteraturens ställning i biblioteksarbetet.

Flera vill gå kursen

När kursen var avslutad och ryktet hade spridit sig om att den hade varit bra, var det flera bibliotek som hörde av sig och undrade om inte andra medarbetare skulle kunna få möjlighet att gå den. Litteraturscen Östergötland kommer att fortsätta till och med juni 2020 och det gör det möjligt att upprepa kursen under vårterminen. Vilket planeras i skrivande stund!

TEXT: HELENA AGNEMAR

Regionbibliotek Östergötland

FOTO: MARTIN AHLSTRÖM OCH COLOURBOX

Ett år med förstärkt lagstiftning

Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (minoritetslagen) har gällt i Sverige sedan januari 2010.* Från den 1 januari 2019 reviderades lagen så att rättigheter och skyldigheter stärktes ytterligare. Kommunerna och regionerna är nu skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Dessa ska på begäran kunna lämnas ut till den myndighet som har uppföljningsansvar för lagen.

I februari år 2000 ratificerade Sverige Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (minoritetsspråkskonventionen). När en stat ratificerar en konvention förpliktar sig staten att följa konventionen.

Judar, romer, samer (som även har ställning som urfolk), sverigefinnar och tornedalingar är erkända som nationella

minoriteter. Jiddisch, romani chib,

samiska, finska och meänkieli (samtliga varieteter av språken) är erkända som nationella minoritetsspråk.

I Östergötland är kommunerna Norrköping, Motala, Finspång samt Region Östergötland finska förvaltningsområden.

Östergötlands bidrag

Vad är då Regionbibliotek Östergötlands bidrag till att stärka Götabibliotekens arbete inom det mångkulturella området? Jo, vi strävar efter att arbeta i den riktning som riksdag och vår egen regionfullmäktige nyligen beslutat om. Det innebär att ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Det görs bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella

minoritetsspråken och andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska.

Regionbibliotekens samverkansarbete

Regionbibliotek Östergötland vill samverka kring nationella minoriteter och minoritetsspråk genom att

- Bidra med kompetensutveckling om nationella minoriteter och minoritetsspråk
- Stödja Götabibliotekens utvecklingsarbete och gemensamma mediesamarbete kring nationella minoritetsspråk

Regionbibliotek Östergötland vill främja folkbibliotekens samverkansarbete kring mångfald och tillgänglighet genom att

- Fortsätta att verka för att folkbibliotekens mediebestånd omfattar litteratur på andra språk än svenska och att bibliotekens utbud och e-tjänster kan användas även av dem som har svenska som andraspråk

TEXT: ROLF HOLM

Regionbibliotek Östergötland

Fotnot: * Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Vikten av att förmedla demokrati

I september 2018 påbörjade våra samhällskommunikatörer på modersmål en ettårig nationell utbildning parallellt med sitt arbete att leda och genomföra kursgrupper för nyanlända i Östergötland.

Syftet med utbildningen var att få möjligheten att ytterligare förkovra sig i sin roll som samhällskommunikatörer. Detta genom att skaffa sig de kunskaper som krävs för att bidra till nyanländas utveckling som kunniga, kapabla och demokratiska medborgare med självförtroende och förmåga att göra egna, kloka val. Det handlar bland annat om att kunna förmedla en övertygelse om att en fredlig politisk och social förändring är möjlig, samt att varje nyanländ kan spela en roll i att skapa denna förändring och vara med och utveckla den svenska demokratin.

Behov av nationell utbildning

I en rapport från länsstyrelsen 2017 påpekades att det på grund av samhällskommunikatörernas komplexa roll fanns ett behov av en gemensam nationell utbildning för att säkra deras kompetens och profession och säkra en mer likvärdig kvalitet i samhällsorienteringen över landet. Detta ledde till att samordningarna för samhällsorientering i region Skåne, Stockholms län, Uppsala län, Östergötland med flera sökte och beviljades projektmedel från Europeiska Socialfonden.

MILSA – som är en utvecklingsplattform för migration och hälsa där praktiker och forskare från ett flertal lärosäten har ett nära samarbete med gemensam kunskaps- och metodutveckling – fick i uppdrag att samordna och anordna det hela. I samverkan med universiteten i Örebro, Uppsala och Lund togs en ettårig nationell distansutbildning fram för samhälls- och hälsokommunikatörer.

Säkerställa kvaliteten

Utbildningen varvas mellan teori och praktik ute på fältet. Det har lagts mycket fokus på pedagogik och metodik för att stärka deltagarna i utbildningen i deras roll som samhällskommunikatörer. Ett flertal forum har också genomförts där samordnare och administrationen deltagit för att säkerställa kvalitet, innehåll och vidare utveckling

Utbildningen bidrar till att samhällskommunikatören på ett övertygande sätt ska kunna förmedla innehållet i samhällsorienteringen på ett kvalitativt pedagogiskt sätt. Den omfattar 22 olika moduler med tillhörande kursmaterial och inlämningsuppgifter. Avslutningsvis har varje deltagare fått skrivit en omfattande tentamen.

TEXT: LARS EKLUND

FOTO: ANNELIE ALMBRÅTEN

Samhällsorienteringen Regionbibliotek Östergötland

Vid avslutningsceremoni i Malmö utdelades diplom för avslutad och väl genomförd utbildning. Från vänster: Sahid Abdulla Hersi, Khadija Talleb, Clara Gorgis, Adam Odishu, Hala Albayati, Shireen Haj Mustaffa, Ghassan Al-Janabi, Ukbit Andu och Maha Babeke.

Göta biblioteken

Götabiblioteken är ett samarbete mellan Regionbibliotek Östergötland, de tretton Östgötakommunerna och Tranås kommun.

Med ett konto hos Götabiblioteken får du tillgång till över 1,5 miljoner böcker, ljudböcker, talböcker, e-medier, filmer, spel tidningar och därtill flera databaser.

Med en enda gemensam katalog får alla mer av allt. Bara att reservera och hämta på ditt bibliotek!

Du kan också låna, ladda ner och lyssna direkt på Göta-webben: <http://www.gotabiblioteken.se>

I Götabiblioteken 2019 får du ett axplock av vad biblioteken i Östergötland hade för sig under året.